

MAAHANMUUTTAJATAUSTAISTEN KÄVIJÖIDEN KOKEMUKSIA
MONIKULTTUURISEN PERHEKAHVILAN
VAIKUTUKSISTA PERHEEN KOTOUTUMISPROSESSIIN

Maria Simonen ja Tuula Tammi

Opinnäytetyö, syksy 2016

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Pieksämäki

Sosiaalialan koulutusohjelma

Sosionomi (AMK)

TIIVISTELMÄ

Simonen, Maria & Tammi, Tuula. Maahanmuuttajataustaisten kävijöiden kokemuksia monikulttuurisen perhekahvilan vaikutuksista perheen kotoutumisprosessiin. Diak Piekämäki, syksy 2016. 50 s., liite. Diakonia-ammattikorkeakoulu, sosiaalialan koulutusohjelma, sosionomi (AMK).

Työn tavoitteena oli kuvata Monimessi-perhekahvilan vaikutusta maahanmuuttajataustaisten perheiden kotoutumisessa sekä perhekahvilan kävijöiden osallisuuden kokemuksia. Opinnäytetyön tilaaja on Jyväskylässä toimiva Monikulttuurikeskus Gloria. Tutkimuksessa huomioitiin haastateltavien mahdolliset kehittämisideat Monimessin toimintaan, mikä oli myös opinnäytetyön tilaajan toive.

Osallisuutta ilmiönä on tutkittu aiemminkin, mutta tutkimuksia ei ole juurikaan kohdenettu nimenomaan maahanmuuttajataustaisiin henkilöihin. Osin tämän vuoksi tutkimuksemme käsittelee juuri kyseisen ihmisryhmän kokemuksia osallisuudesta. Aihe on myös erittäin ajankohtainen ja ollut runsaasti esillä mediassa.

Tämä opinnäytetyö on laadullinen tutkimus, johon haastateltiin neljää Monimessi-perhekahvilan kävijää teemahaastattelun keinoin keväällä 2016. Kolme haastattelusta oli englanniksi ja yksi suomeksi, ja haastattelusta kertyi litteroitua materiaalia yhteensä 43 sivua. Tiedon analysointiin käytettiin menetelmänä sisällönanalyysia. Tutkimustulosten esittelyssä käytetään paljon sitaatteja, jotta haastateltavien oma ääni ja kokemukset pääsevät esille. Haastateltavien pienen määrän vuoksi tutkimuksen tuloksia ei voida yleistää.

Työn pohjalta voidaan todeta, että Monimessi on tukenut perheiden kotoutumista. Haasteita kotoutumiselle tuovat yhtäältä maahanmuuttajien suomen kielen oppiminen, mutta toisaalta myös se, että kantasuomalaiset käyttävät usein englannin kieltä maahanmuuttajien kanssa asioidessaan. Kotoutumista edistäviä tekijöitä olivat vuorostaan uudet ihmissuhteet sekä toisiin maahanmuuttajataustaisiin vanhempiin, että kantasuomalaisiin. Monimessissä maahanmuuttajat pystyivät opettelemaan suomen kieltä perhekahvilan toiminnassa ja jokaisen kulttuurista otettiin huomioon. Maahanmuuttajat kokivat osallisuutta Monimessissä ja pystyivät vaikuttamaan perhekahvilan toimintaan, mutta eivät halunneet omaksua ohjaajan roolia.

Asiasanat: Osallisuus, maahanmuuttaja, teemahaastattelu, laadullinen tutkimus

ABSTRACT

Simonen, Maria & Tammi, Tuula. The experiences and effects on the integration process of immigrant-based visitors of a multicultural family café. Language: Finnish. Diak Pieksämäki, Autumn 2016. 50 s., appendix. Diaconal University of Applied Sciences. Degree Programme in Social Services, Option in Social Services and Education. Degree: Bachelor of Social Services.

The aim of this study was to describe the role of the Monimessi family café in the integration of immigrants. Furthermore, this study aims to explain any experiences of inclusion that the immigrants participating in the activities of Monimessi could have. Thirdly, ideas for further development of the family café were taken into account in this study, which is in accordance with the wishes from the client for whom this thesis was written.

Inclusion as a cultural phenomenon has been investigated earlier, but studies in the field in question have not been targeted specifically on people with immigrant backgrounds. As a result, our study focuses on this specific group of people. Recently, the topic has also been widely discussed in society and in the media.

This thesis is a qualitative study which is based on four theme interviews that were conducted in spring 2016. Four individuals were interviewed, and the collected data was analysed by means of content analysis. Three of the interviews were in English, one in Finnish, and the amount of literated material was 43 pages. A multitude of direct citations are deliberately utilised in the presentation of results in order to highlight the individual experiences and voice of the interviewees. Due to the small number of people interviewed, the results of this study cannot be generalized.

Based on the results, it can be concluded that the Monimessi family café has supported the integration of immigrant families. However, the integration of these families is challenged by the difficulties in learning the Finnish language, and also by the fact that Finnish natives often use English while communicating with immigrants. Factors that benefit the integration of immigrants were new relationships both with other parents who shared the immigrant background and with Finnish natives. The participants could learn the Finnish language while taking part in Monimessi's activities. Moreover, the cultural and ethnic background of the immigrants was taken into account in the family café. The immigrants experienced feelings of integration and could affect their activities at Monimessi, but they did not want to assume a leading role in the family café.

Key words: Integration, immigrant, theme interview, qualitative research

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHTA, TAVOITTEET JA TYÖELÄMÄN YHTEISTYÖKUMPPANI	6
3 MONIMESSI	8
4 MAAHANMUUTTAJAT SUOMESSA	11
4.1 Maahanmuuttajat	11
4.2 Monikulttuurisuus	14
5 OSALLISUUS KOTOAUTUMISEN TUkena	16
5.1 Kotoutuminen	16
5.2 Osallisuus käsitteenä	17
5.3 Ihmisen hyvinvointi osana osallisuutta	19
5.4 Osattomuus kokemuksena	21
6 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	23
6.1 Tutkimusmenetelmä ja aineiston kerääminen	23
6.2 Aineiston analysointi	25
6.3 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus	26
7 TUTKIMUKSEN TULOKSET	29
7.1 Taustatiedot ja tutkimuskysymykset	29
7.2 Monimessi monikulttuurisena kohtaustapaikkana	29
7.3 Monimessi kotoutumisen tukena	31
7.4 Osallisuus kokemuksena ja kehittäminen Monimessissä	36
8 POHDINTA	39
8.1 Johtopäätökset ja jatkotutkimusmahdollisuudet	39
8.2 Opinnäytetyön prosessin arviointia ja ammatillinen kasvu	40
LÄHTEET	44
LIITE 1: Teemahaastattelun runko	50

1 JOHDANTO

Maahanmuutto on lisääntynyt viime vuosina paljon, ja sen vuoksi maahanmuuttajat ovat olleet esillä paljon julkisessa keskustelussa. Suomessa maahanmuuttajien määrä kasvaa koko ajan. Vuonna 2015 Suomessa asui virallisesti 229 765 ulkomaan kansalaista, ja luku kasvoi 4,6 % vuodesta 2014. (Tilastokeskus 2016a.) Arvion mukaan heitä voisi olla tulevaisuudessa, vuonna 2050, jo noin miljoona. (Söderling 2013,20). Maahanmuuttajista yli puolella Suomeen muuton syy on ollut perhesuhteet, heitä on ollut 123 000 (Larja & Sutela 2015).

Halusimme tehdä monikulttuurisuuteen liittyvän opinnäytetyön aiheen ajankohtaisuuden takia. Aihe tuli meille läheiseksi syksyn 2015 harjoittelun myötä ja halusimme perehtyä aiheeseen syvemmin ja kehittää ammattitaitoa aiheeseen, joka on tulevaisuudessa tulossa yhdeksi isoksi ja entistä laajemmaksi työkentäksi. Työelämän yhteistyökumppaniksi ja työn tilaajaksi meille muodostui Jyväskylässä toimiva Monikulttuurikeskus Gloria, jossa tutkimuksen kohteeksi tarkentui Monikulttuurinen perhekahvila Monimessi.

Tutkimusta varten haastattelimme neljää maahanmuuttajataustaista kävijää ja työmme tavoitteena oli kuvata Monimessi perhekahvilan maahanmuuttajataustaisten kävijöiden kokemuksia perheen kotoutumisprosessissa. Työssä kuvaamme kävijöiden osallisuuden ja kotoutumien kokemuksia. Pyrimme myös tuottamaan tietoa työn tilaajalle Monimessin kehittämisestä.

Työssämme käsittelemme teoriaosuudessa maahanmuuttajia, monikulttuurisuutta, kotoutumista ja osallisuuden eri muotoja. Tuloksissa olemme analysoineet aineiston ja kuvaamme kävijöiden kokemuksia. Työn lopuksi pohdinnassa käsittelemme johtopäätöksiä, opinnäyteprosessia kokonaisuutena sekä omaa ammatillista kasvua koko prosessin aikana.

2 OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHTA, TAVOITTEET JA TYÖELÄMÄN YHTEISTYÖKUMPPANI

Opinnäytetyön prosessi aloitettiin syksyllä 2015. Halusimme tehdä parityönä opinnäytteen aiheesta, joka olisi sekä ajankohtainen että kiinnostaisi molempia. Syksyllä 2015 opintoihimme kuului moninaisuus ja monikulttuurisuus -kokonaisuus, joka tuntui heti molemmista kiinnostavalta aihealueelta. Toisen opiskelijan opintokokonaisuuteen liittyneestä harjoittelupaikasta löytyi opinnäytetyölle tilaaja ja samalla yhteistyökumppani. Monikulttuurinen perhekahvila Monimessi (myöhemmin Monimessi) valikoitui opinnäytetyömme tutkimusympäristöksi tilaajan kiinnostuksen perusteella.

Opinnäytetyön tavoitteena on kuvata Monimessin maahanmuuttajataustaisten kävijöiden kokemuksia perhekahvilan vaikutuksesta heidän kotoutumisprosessiinsa. Lisäksi tavoitteena on tuottaa tietoa Monimessin kehittämistä varten, omien tutkimus- ja kehittämistaitojen parantaminen sekä ammatillinen kasvu. Nämä ajatukset mainitaan myös Diakonia-ammattikorkeakoulun opinnäytetyön tavoitteissa. (Diakonia-ammattikorkeakoulu 2010, 23.) Yhtenä tavoitteena oli myös yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen kehittäminen sekä uuden oppiminen tutkimukseen liittyvistä teemoista.

Tutkimustamme varten haastattelimme satunnaisesti neljää maahanmuuttajataustaista kävijää, jotka puhuivat joko suomea tai englantia. Tutkimusmenetelmänä käytimme teema-haastattelua. Opinnäytetyömme tutkimuskysymykset olivat:

1. Kokevatko kävijät osallisuutta Monimessissä?
2. Selvittää, onko Monimessi tukenut kävijöiden kotoutumista ja millä tavoin?

Opinnäytteemme työelämän yhteistyökumppani on Monikulttuurikeskus Gloria (myöhemmin Gloria) Jyväskylässä. Gloria sijaitsee Kansalaistoimintakeskus Matarassa Toululassa. Monikulttuurikeskus Gloria on kolmannen sektorin toimija, jota rahoittavat RAY ja Jyväskylän kaupunki. Toiminnassa keskus on ollut vuodesta 2008 lähtien. (Arja Sepälä, henkilökohtainen tiedonanto 12.10.2015.) Glorian yhteydessä toimii Info-Gloria. Info-Gloria on tarkoitettu maahanmuuttajille ja kaikille jyväskyläläisille, jotka haluavat mahdollisimman helposti saada neuvontaa, opastusta ja ohjausta monikulttuurisuuteen ja

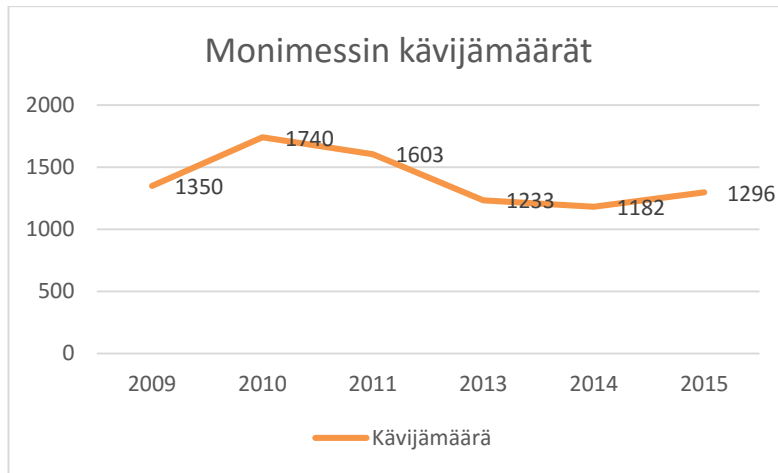
maahanmuuttajuuteen liittyvissä asioissa. Tällaisia asioita ovat muun muassa työ- ja koulutuspalvelut sekä terveys- ja sosiaalipalvelut. Hallinnollisesti Monikulttuurikeskus Gloria kuuluu Keski-Suomen Yhteisöjen Tuki ry:n eli KYT ry:n alaisuuteen. Monikulttuurikeskuksen taustalla vaikuttaa laki kotoutumisen edistämisestä. (Monikulttuurikeskus Gloria 2015.)

3 MONIMESSI

Monimessi on toiminut Jyväskylässä yli 10 vuoden ajan ja se on Jyväskylän alueella ainoa monikulttuurinen perhekahvila. Monimessi sai alkunsa Jyväskylän kaupungin maahanmuuttajapalveluiden ja Mannerheimin Lastensuojeluliiton Keski-Suomen piirin yhteistyöllä vuonna 2004. Taustahankkeina olivat Perhetalo-hanke RAY 2003–2006 ja Jyväskylän seudun Perhe -hanke STM 2005–2006. (Juurakko & Kainulainen 2008, 19.) Monimessin ideana on yhdistää perhekahvila ja maahanmuuttajien arkisuomen opiskelu, erilaisten ja eri-ikäisten ihmisten kohtaaminen ja yhdessäolo, lapsien mahdollisuus leikkiin sekä vapaamuotoisuus ja toiminnallisuus. (Häkkinen, Juurakko & Bolander 2007, 25.) Hankkeen jälkeen Monimessi siirtyi vuoden 2009 alusta osaksi Monikulttuurikeskus Glorian toimintaa, jossa siitä muodostui avoin ja monikulttuurinen perhekahvila. Monimessin painopisteitä ovat vertaistuki, vuorovaikutus ja kotoutumista tukeva monisuuntainen kohtaaminen. Monimessin kävijät suunnittelevat ja toteuttavat perhekahvilan ohjelmaa yhdessä ohjaajan kanssa. (Juurakko & Kainulainen 2008, 19.)

Monimessin kävijät ovat maahanmuuttajataustaisia ja kantasuomalaisia perheitä. Kansainvälisyys näkyy siinä, miten laajasti perhekahvilan kävijät puhuvat eri kieliä. Kävijöiden äidinkieliä ovat muun muassa suomi, englanti, saksa, intia, espanja, japani, ranska, venäjä, italia, dari ja korea. (Anu Juurakko, henkilökohtainen tiedonanto 14.10.2015.) Monimessin kävijämääristä on pidetty tilastoa vuosilta 2009–2011 sekä 2013–2015. (TAULUKKO 1). Kävijämääriin vuositasolla on laskettu koko perhe. Tilastoa vuodelta 2012 ei ole saatavilla. Kävijämäärä on ollut korkeimmillaan vuonna 2010, jolloin Monimessissä vieraili yli 1700 kävijää. Tämän jälkeen kävijämäärät ovat olleet laskussa. Tämä saattaa johtua esimerkiksi siitä, että Jyväskylässä perhekerhojen tarjonta on laajentunut. Vaikkei Monimessin kaltaisia monikulttuurisia perhekerhoja ole tällä hetkellä muita, pitävät seurakunnat ja erilaiset järjestöt vastaavia kerhoja, joita osa tutkimuksemme haastateltavistakin oli kokeillut. Kävijämäärän laskun taustalla saattaa myös olla Glorian tilojen muuttaminen Jyväskylän ydinkeskustasta syrjemmäksi kaupunkia helmikuussa 2012. Tämä saattaa vaikeuttaa esimerkiksi kulkemista.

Taulukko 1. Monimessin kävijämäärät 2009–2011 ja 2013–2015. (Anu Juurakko, henkilökohtainen tiedonanto 20.6.2016)

Monimessillä on selkeä päivärytmi. Perhekahvila järjestetään perjantaisin kello 10.00–12.30. Toiminta alkaa ensin aamupalalla, jonka jälkeen vuorossa ovat Monimessin laulut. Monimessin alkulaulut ovat joka kerta samat, mistä johtuen sekä lasten että aikuisten on helppo muistaa laulut ja osallistua niihin. Kävijät voivat osallistua toimintaan omien voimavarojensa mukaan. Monimessissä kaikkeen toimintaan osallistuminen on vapaaehtoista. Kävijät voivat saapua paikalle Monimessiin joustavasti ja halutessaan jättää esimerkiksi aamupalan väliin. Monimessin lauluissa näkyy kansainvälisyys, ja kävijät saavat halutessaan osallistua laulun juontoon omalla kielellään.

Yhteisten alkulaulujen jälkeen alkaa yleensä toiminnallinen osuus. Se voi pitää sisällään esimerkiksi asiantuntijavierailun Monimessissä, leipomista, askartelutuokion tai vaikkapa sadonkorjuun vihanneksista ja kasviksista keskustelemisen. Ohjelmassa huomioidaan kansainvälisyyden lisäksi vuodenaikojen mukaan suomalaiset tavat ja perinteet. Monimessin päivän päättävät yhdessä laulettu ja leikityt loppulaulut, jotka ohjaavat sekä vanhemmat että lapset rauhoittumaan erilaisten aktiviteettien jälkeen. Monimessin laulujen lisäksi kansainvälisyys näkyy toiminnassa esimerkiksi siinä, että kansainväliset juhlapäivät huomioidaan Monimessin ohjelmassa. Monimessissä kannustetaan jakamaan kulttuurien moninaisuutta toisten kävijöiden kesken. Kävijät voivat kertoa toisilleen esimerkiksi oman kotimaan parhaat ruokareseptit. (Anu Juurakko, henkilökohtainen tiedonanto 21.10.2015; Arja Seppälä, henkilökohtainen tiedonanto 19.10.2015.)

Monimessin painopisteissä mainittu monisuuntainen kohtaaminen ja vuorovaikutus eri-ikäisten ja eri-ikäisten ihmisten välillä näkyy vahvasti osana Monimessin toimintaa, joka tukee kaksisuuntaista kotoutumista. Tämä näkyy esimerkiksi siinä, että Monimessi tekee yhteistyötä eri alojen oppilaitosten kanssa. Opiskelijat voivat tulla pitämään omia tuokioitaan Monimessiin ja samalla saamaan kansainvälisiä kokemuksia. (Anu Juurakko, henkilökohtainen tiedonanto 15.10.2015.) Kaksisuuntaisessa kotoutumisessa suomalainen yhteiskunta ja kantaväestö oppivat elämään tilanteissa, joissa erilaiset etniset ryhmät kohtaavat. Tilanteessa eläminen vaatii syrjimätöntä ja yhdenvertaista yhteiskuntaa, muutoksia palvelujärjestelmässä ja ihmisten välisessä dialogissa. Kotoutunut yhteiskunta tarkoittaa sitä, että yksilöt ja ryhmät ovat kiinteässä ja läheisessä vuorovaikutuksessa keskenään. Tällöin toteutuu myös tarvittava sosiaalinen koheesio eli yhteiskunnan sisäinen eheys tai yhteenkuuluvuus. Kotoutumista voidaan auttaa moninaisilla palveluilla, ja kyse on aina ajallisesti pitkään jatkuvasta prosessista. Kotoutuminen on joka tilanteessa vuorovaikutuksessa suomalaisen yhteiskunnan kanssa; oleellisia prosessin kannalta ovat arkiset toiminnot esimerkiksi harrastustoimissa, päiväkodissa, koulussa ja työpaikoilla. (Työ- ja elinkeinoministeriö i.a.)

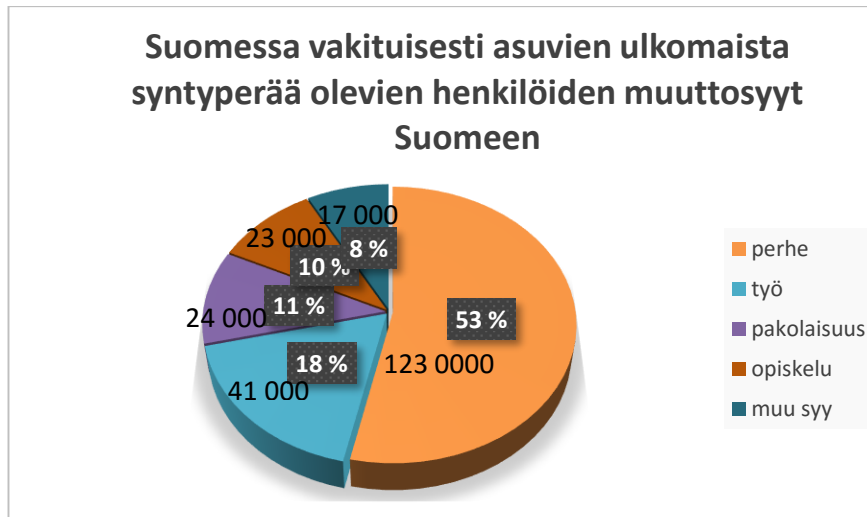
Vuorovaikutus kantaväestön ja maahanmuuttajien välillä on tärkeässä asemassa kotoutumisen ja maahanmuuttajien yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Dialogin avulla edistetään luottamusta ja keskusteluyhteyttä eri ryhmien välillä. Toimiva dialogi auttaa saamaan maahanmuuttajien äänen paremmin kuuluviin, ja positiivinen vuorovaikutus kantaväestön kanssa auttaa maahanmuuttajia tuntemaan itsensä hyväksytyiksi ja tarpeelliseksi yhteiskunnan jäseniksi. Tällaiseen vuorovaikutukseen Monimessin toiminta tarjoaa selkeitä mahdollisuuksia. Itsensä hyväksytyksi ja hyödylliseksi kokeminen parantaa kotoutumisen mahdollisuuksia, auttaa kielen oppimista ja tutustumista yhteiskunnan arvoihin. Tämän ohella myönteisten kontaktien avulla myös kantaväestöllä on mahdollisuus tutustua maahanmuuttajiin. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2012.)

4 MAAHANMUUTTAJAT SUOMESSA

4.1 Maahanmuuttajat

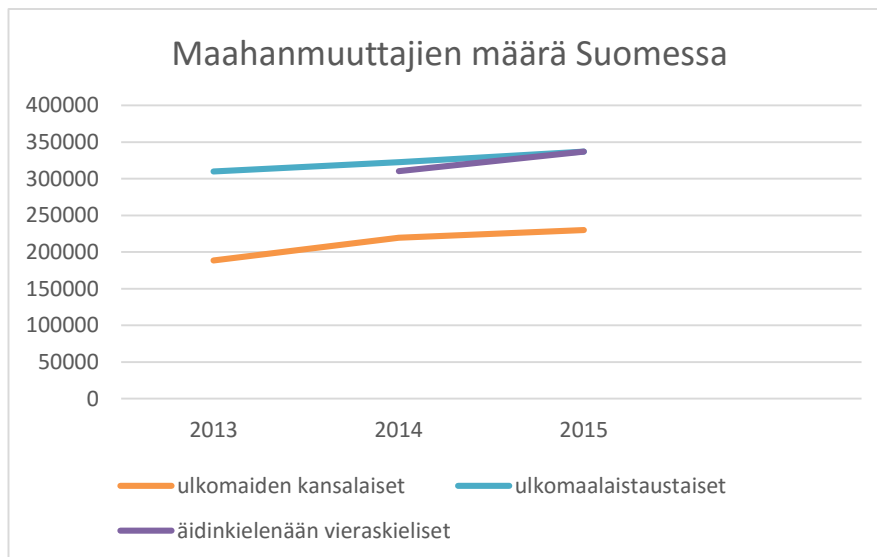
Maahanmuuttaja-käsite on laaja, ja siihen sisältyvät muun muassa pakolaiset, turvapaikanhakijat, ulkomailta adoptoidut ja työvoimasiirtolaiset ja paluumuuttajat (Söderling 2013,17.) Kotouttamisen edistämisestä koskeva laki määrittelee maahanmuuttajan tarkoittavan henkilöä, joka on muuttanut Suomeen ja ei ole maassa matkailun tai lyhytaikaista oleskelua myönnetyllä luvalla. Maahanmuuttajiksi kutsutaan henkilöä, jolla voi olla rekisteröity oleskeluoikeus tai jolle on myönnetty oleskelukortti (Laki kotoutumisen edistämisestä 2010.)

Syitä maahanmuuttoon on monia. Tilastokeskus, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos sekä Työterveyslaitos toteuttivat vuosina 2014–2015 ulkomaista syntyperää olevien työ ja hyvinvointi -tutkimuksen, jossa tutkittiin ulkomaista syntyperää ja vakinaisesti asuvaa väestöä ja sitä, miksi he ovat tulleet Suomeen. Tutkimuksen mukaan (KUVIO 1) yli puolella vastaajista syyt Suomeen muuttoon ovat liittyneet perheeseen ja rakkauteen. Suomeen muutetaan myös työn ja opiskelun takia. Kymmenesosalle pakolaisuus, turvapaikan haku tai kansainvälisen suojelun tarve on ollut syy Suomeen muuttoon. Tähän tutkimukseen ei ole otettu huomioon vuonna 2015 tulleita turvapaikanhakijoita. Muita syitä Suomeen muuttoon ovat olleet paluumuutto ja suomalaisiin juuriin tutustuminen. Suomeen ollaan muutettu myös siitä syystä, että on ensin tultu turisteina ja sitten ihastuttu Suomeen. (Larja & Sutela 2015.)

KUVIO 1. Suomessa vakituisesti asuvien ulkomaista syntyperää olevien henkilöiden muuttosyyt Suomeen (Larja & Sutela 2015)

Maahanmuutolla on nykyisin suuri väestövaikutus Suomessa, sillä vuodesta 2007 lähtien nettomaahanmuuton merkitys on ollut suurempi kuin luonnollinen väestön kasvu ja viime vuosikymmenien aikana maahanmuutto on kasvanut voimakkaasti (TAULUKKO 2) ja sen voidaan odottaa kasvavan myös lähitulevaisuudessa. (Söderling 2013, 20; Saukkonen 2013,38.)

TAULUKKO 2. Maahanmuuttajien määrä Suomessa (Tilastokeskus 2016b, Tilastokeskus2016c, Tilastokeskus 2016d)

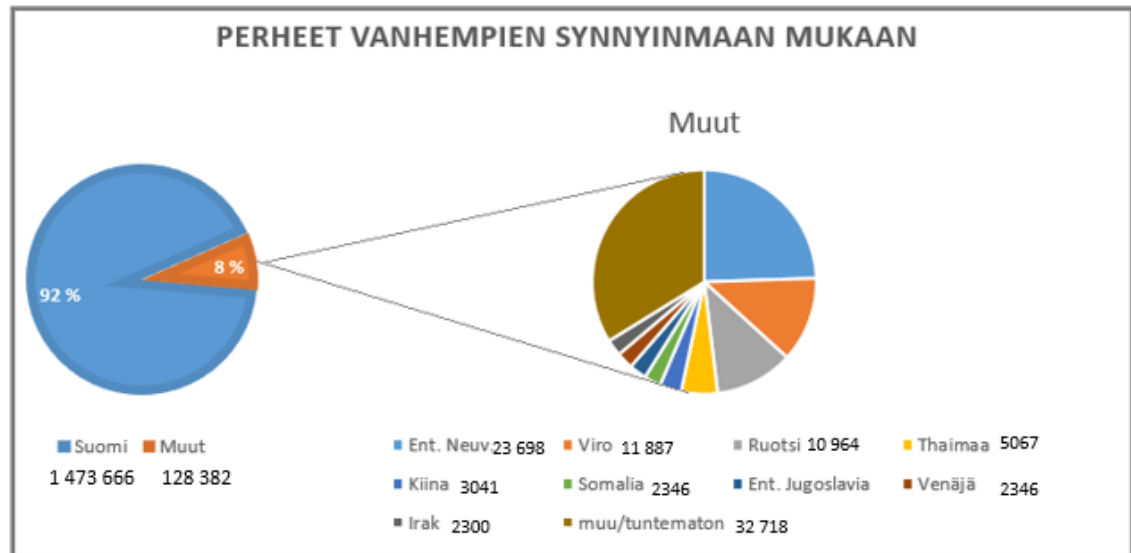
Jyväskylässä on tilastoitu asuvan vakituisesti 6081 vieraskielistä maahanmuuttajaa, kun Jyväskylän koko väkiluku on 137 368. Eli heitä on 4,4% jyväskyläläisistä. Tähän lukuun, ei ole huomioitu Jyväskylässä asuvia turvapaikanhakijoita. (Tilastokeskus 2015.) Glorian ja Monimessin toiminta tulevat tarpeeseen, koska paikan toiminta on tarkoitettu kaikille maahanmuuttajille sekä valtaväestölle tukemaan maahanmuuttajien kotoutumista.

Maahanmuuttajien todellinen tilastointi on vaikeaa, koska Suomessa tilastoidaan maahanmuuttajia eri tavoilla ja määritelmillä. Maahanmuuttajien ja ulkomaalaistaustaisten tilastointi määrä ja tausta muuttuvat sen mukaan, miten heitä määritellään. Maahanmuuttajia voi määritellä kansalaisuuden, äidinkielen, syntymämaan perusteella tai näiden yhdistelmänä (TAULUKKO 2). (Miettinen & Salo i.a.) Kun puhutaan maahanmuuttajaväestöstä, silloin käytetään yleisesti tilastollisia ja lainsäädännöllisiä käsitteitä, joita ovat ulkomaan kansalainen, ulkomailla syntynyt ja vieraskielinen (Martikainen & Tiilikainen 2007, 17). Ulkomaalaistaustaisen tilastokeskus määrittelee siten, että se tarkoittaa ihmistä, jonka molemmat vanhemmat ovat syntyneet Suomen ulkopuolella (Saukkonen 2016, 53.) Ulkomaalaistaustaisten tilastoissa ei ole laskettu mukaan niitä, joilla ei ole kotikuntaa, joten vuonna 2015 tulleista turvapaikanhakijat eivät näy tilastoissa. (Helminen & Keski-Petäjä 2016.) Tilastoista puuttuvat myös ne maahanmuuttajista, joista osa on Suomessa Euroopan unionin vapaan liikkuvuuden säädösten puitteissa, osa vaan muuten tilapäisesti ja osa puolestaan vailla oleskelulupaa. (Saukkonen 2016, 55.)

Kielen mukaan tilastointi on myös vaikeaa, koska suomalainen järjestelmä sallii vain yhden kielen ilmoittamisen, vaikka osa suomalaisista ovat monikielisiä. Monikielisyys lisääntyy koko ajan, kun Suomeen syntyy monin tavoin ulkomaalais- tai maahanmuuttajataustaisia ihmisiä. Heidän kielen rekisteröinti irtautuu jokseenkin taustamaasta, koska osa lapsista rekisteröidään suomen- tai ruotsinkieliseksi (Saukkonen 2016, 55.) Tilastointi ei ole myöskään tarkkaa, koska maahanmuuttajan kansalaisuus usein vaihtuu usein, kun hän on asunut maassa kauemmin ja lisäksi maahanmuuttaja voi vaihtaa kielen, minkä hän on rekisteröinyt. (Martikainen, Saari & Korkeasaari 2013, 41.)

Maahanmuuttajaperheitä, joissa ainakin toinen puolisoista tai ainoa vanhempi on ulkomaan kansalainen, oli vuonna 2014 yhteensä 128 382 perhettä (KUVIO 2). Tämä luku ei

sisällä niitä maahanmuuttajataustaisia perheitä, joissa kumpikin puolisoista tai yksinhuoltajaperheissä ainoa vanhempi on jo saanut Suomen kansalaisuuden. (Alitolppa-Niitamo & Söderling 2005, 9.)

Kuvio 2. Perheet vanhempien synnyinmaan mukaan (Tilastokeskus 2014)

4.2 Monikulttuurisuus

Monikulttuurisuus on Monimessissä näkyvä osa toimintaa. Kävijät ovat muuttaneet Suomeen erilaisista maista ja kulttuureista. Alitolppa-Niitamo ja Säävälä (2013,7) ovat kirjoittaneet, että monikulttuurisuus ymmärretään eri yhteyksissä monin tavoin. Sana merkitsee yksinkertaistettuna ihmisten kulttuurista monimuotoisuutta. Monikulttuurisuusteen kuuluu eri kieliä, uskontoja, eri kansallisuuksia, erilaisia vapaa-ajanviettotapoja, erilaisia arvoja ja erilaisia tapoja perhesuhteiden muodostamiselle. (Alitolppa-Niitamo & Säävälä 2013, 7.) Kulttuuri on opittua ja lapsena kasvatettua. Se koostuu asioista, mitä ihmiset ja kansat ovat historian aikana oppineet tekemään, arvostamaan ja uskomaan. (Räty 2002, 42.)

Ikäläinen, Martiskainen ja Törrönen (2003, 17) ovat kirjoittaneet, että maahanmuuttajat nähdään oman kulttuurinsa edustajana, vaikka heidän elämäntilanteensa on voinut muuttua monta kertaa. Monimessissä tuetaan jokaisen oman kulttuurin tukemiseen ja Ikäläinen

ym. liittyy tähän ajatukseen, että maahanmuuttajien omaa kulttuuri-identiteetin ja äidinkielen säilyttämistä pidetään tärkeänä. Kun maailmanlaajuistuminen on yltynyt, myös kulttuurilliset tavat ovat alkaneet sekoittua nopeasti. Kulttuurin edustajaksi ei voi rajata tiettyä yhteisöä, jonka sisällä kulttuuri kehittyisi, vaan erilaisissa kotiooloissa ja kotitaustoista kasvaneet ihmiset kohtaavat toisensa ja joutuvat neuvottelemaan uusia yhteisiä tapoja toimia. (Hautaniemi 2001, 29.) Saukkonen (2016, 51) on kirjoittanut, että monikulttuurillisuudesta ei pitäisi puhua ylipäänsä vaan tulisi puhua monikielisyydestä, jolloin huomioidaan erilaiset puhutut kielet ja uskonnoista puhuttaessa tulisi puhua moniuskontoisuudesta. (Saukkonen 2016, 51.) Myös Monimessin toiminnassa sekoittuvat kävijöiden erilaiset kulttuurit ja suomen kulttuuri keskenään.

Saukkonen (2016, 52) on kirjoittanut monikulttuurisuuden tilastointi kaipaa uudistamista -artikkelissaan, että monikulttuurisuuden tarkka tilastointi on vaikeata, koska aihealue on laaja. Se, että ihmisillä on yksilöinä jotain etnisiä tai kulttuurillisia ominaisuuksia tai käsitteitä ei tarkoita, että nämä ihmiset muodostaisivat jonkun yhteisön. Tilastoissa ei näy tietoa henkilöiden kulttuurisista tai kansallisista taustoista, koska Suomen henkilötietolaki kieltää rotua tai etnistä alkuperää koskevien henkilötietojen keräämisen. (Saukkonen 2016, 52–53.)

Monimessissä koko perhettä tuetaan ja hyväksytään koko perheen kulttuuri sekä kannustetaan oman kulttuurin näkyvyyteen. Annamari Hepola on tutkinut pro gradu työssään, miten monikulttuuriset perheet määrittelevät kulttuurin käsitteen, ja millaisia kulttuurin sisältöjä vanhemmat haluavat välittää lapsilleen. Tutkimuksessa on myös tutkittu, onko vanhemmilla jo keinoja kulttuurin välittämiseen sekä sitä, millaisia mahdolliset keinot ovat. Tutkimuksessa ilmeni, että vanhemmat halusivat kasvattaa lapsistaan kaksikulttuurillisia ja vanhemmat halusivat välittää lapsilleen kulttuurinsa tuotteita, arvoja, käyttäytymismalleja sekä yhteiskunnallisia olosuhteita. (Hepola 2005, 70–74.)

5 OSALLISUUS KOTOUTUMISEN TUKENA

5.1 Kotoutuminen

Suomeen muuttaessa maahanmuuttaja rupeaa etsimään omaa paikkaansa yhteiskunnassa, ja tätä voidaan kutsua esimerkiksi sopeutumiseksi tai sulautumiseksi. Kansainvälisesti sopeutumisesta puhutaan sanalla integraatio. Integraatiopolitiikaksi kutsutaan poliittisia ja hallinnollisia toimia, joilla edistetään maahanmuuttajien ja heidän jälkeläistensä olemista ja osallistumista asuinmaassaan. Suomessa integraatio-sana päätettiin kääntää kotoutumiseksi ja integraatiopolitiikkaa kutsutaan kotouttamiseksi. Nämä sanat valittiin siksi, että sanoja päätettäessä ei haluttu, että maahanmuuttaja menettää omaa identiteettiään ja siten vältetään integraatioon liittyviä sulautumisen mielikuvia. Niitä voi syntyä, jos sulautumisesta ja sopeutumisesta ajatellaan, että maahanmuuttaja muuntautuu kulloistenkin olosuhteiden mukaan yhteiskuntaan. (Saukkonen 2013, 65–67.)

Kotoutumisen etenemiseen vaikuttavat hyvin monet tekijät, ja sitä voidaan tarkastella yksilön, perheen, yhteisön tai yhteiskunnankin tasoilla. Maahanmuuttajilla elämäntilanteissa on eroavaisuuksia sekä eroja henkilökohtaisissa voimavaroissa ja omassa toimijudessaan. (Martikainen ja Tiilikainen 2007, 24.) Kotoutuminen on sarja tapahtumia, jossa maahanmuuttaja oppii tietoja, taitoja ja toimintatapoja sekä luo uusia sosiaalisia verkostoja. Nämä auttavat maahanmuuttajaa tulemaan osalliseksi ympäröivässä yhteiskunnassa. Kotoutumisen onnistumisen edellytyksenä on, että maahanmuuttaja voi olla osallisena yhteiskunnassa, minkä mahdollistavat maan valtaväestön asenteet ja toimintatavat. (Ali-tolppa-Niitamo & Säävälä 2013, 7.)

Kohdemaan kielen osaaminen on tärkeää. Sen avulla pidetään yllä sosiaalisia suhteita, luodaan jäsenyyksiä uusiin yhteisöihin sekä neuvotellaan identiteeteistä. (Martikainen ym. 2013, 182). Suokonautio (2008) on tutkinut jyväsyläläistä kotoutumiskoulutusta haastatellen maahanmuuttajia, jotka ovat osallistuneet koulutukseen, ja kuunnellut heidän ajatuksiaan, kokemuksia ja mielipiteitä. Tuloksissa kävi ilmi, ettei maahanmuuttajien mielestä koulutus ole pystynyt tarjoamaan riittävästi sosiaalista ja kulttuurillista pääomaa, jota he tarvitsisivat. Kotoutumiskoulusta tulisi tutkimuksen mukaan kehittää niin, että se

olisi enemmän toiminnallista ja yksilöllistä, unohtamatta maahanmuuttajien omaa ääntä. (Suokonautio 2008, 116–118.) Monimessissä toiminta on osallistavaa ja toiminnallista ja toiminnassa tuetaan kaikin puolin koko perheen Suomeen kotoutumisessa.

Koko perheen kotoutuminen ja uuteen yhteiskuntaan muuttaminen ja asettuminen eivät johda välttämättä siihen, että perhe-elämä ja perhesuhteet muuttuvat samankaltaisiksi kuin valtaväestöllä. Perheen kotoutuminen liittyy kokonaisuudessaan tulijoiden taustojen kirjoon ja millainen asema lähtömaalla on ollut. Perhesiteissä olevat erot voivat jopa korostua, tai ne voivat tietoisesti korostua. (Säävälä 2013, 120.) Perheen tärkeyttä kotoutumisen edistämisen resurssina ei voi tarpeeksi korostaa. Perhe voi olla tärkein voimavara, kun se pysyy eheänä ja toimivana maahanmuuttoon liittyvistä suurista ja nopeista muutoksista huolimatta. Perhe on maahanmuuttajataustaisille lapsille tärkein kehitysympäristö. (Alitolppa-Niitamo 2005, 44.)

Monimessissä tuetaan koko perheen kotoutumista. (Schubert 2013, 69) on kirjoittanut, että alle kouluikäiselle lapselle suhde perheenjäseniin on tärkein ja olennaisin asia. Sen vuoksi koko perheelle on tärkeää, että uuteen maahan muuttaminen ja sen myötä kulttuurin muutoksen vaikutus huomioidaan koko perheen näkökulmasta. Vanhempien stressi, yksinäisyys ja taloudelliset huolet heijastuvat myös lapseen. Maahanmuuttajaperhe on alttiimpi niille, ja siksi riski lapsen psyykkisille ongelmille on suurempi. (Schubert 2013, 69.) Säävälä (2013, 117) kirjoittaa, että muuttoprosessiin liittyvä sopeutuminen ja muutostressi vaikuttavat mahdollisuuksiin toteuttaa vanhemmuutta uusissa oloissa. Muuton aiheuttamaa stressiä on tutkittu ja on huomattu, että se vaikuttaa perhesuhteisiin ja perheenjäsenten yksilölliseen kykyyn toimia ja sillä on myös vaikutuksia perhesuhteisiin. Stressi voi myös lähentää perheenjäseniä toisiinsa ja tuoda voimavaroja. Tutkimustuloksissa on tullut ilmi, että lapset ja nuoret sopeutuvat vanhempiaan nopeammin uuteen maahan. (Säävälä 2013, 115.)

5.2 Osallisuus käsitteenä

Osallisuutta voidaan lähestyä monesta eri näkökulmasta, ja sitä voidaan määritellä laajasti erilaisten käsitteiden avulla. (Jelli-järjestötietopalvelu, osallisuussanasto 2011.) Osalli-

suuteen liittyvät vahvasti lähikäsitteet osallistuminen sekä osallistaminen, ja näitä käsitteitä käytetään ajoittain myös päällekkäin, jolloin niillä tarkoitetaan samaa asiaa. Näillä termeillä on kuitenkin selkeitä sisältöeroja. (Särkelä-Kukko 2014, 34.) Osallistuminen ja osallisuus liittyvät selkeästi toisiinsa. Osallistuminen on toimintaa, joka voi edistää osallisuutta ja on siten ollen yksi osallisuuden muoto. (Rahikka-Räsänen & Rynänen 2014, 10; Särkelä-Kukko 2014, 35.) Osallistuminen liittyy osallisuutta selvemmin yhteiskunnalliseen päätöksentekoon, joka koskee kansalaisten oikeuksia ja velvollisuuksia itseään ja lähipiiriään kohtaan. Osallistuminen voi olla osallistumista vaikkapa erilaisiin tapahtumiin ja tempauksiin tai vaikuttamistoimintaa, vapaa-ajan toimintaa ja kansalaistoimintaa. Se voi olla pitkäaikaista osallistumista tai toimintaa jonkin tavoitteen saavuttamiseksi. Osallistumisen tarjotessa osallistujalle aitoja mahdollisuuksia toteuttaa itseään, vaikuttaa omaan elämäänsä ja itselleen tärkeisiin asioihin, voi osallistuminen mahdollistaa ja vahvistaa osallisuutta sekä auttaa kiinnittymisessä ympäröivään yhteisöön. (Rahikka-Räsänen & Rynänen 2014, 10; Meriluoto, Marila-Penttinen & Lehtinen 2015, 9.)

Osallistamista tapahtuu, kun ihmisiä vaaditaan tai kehoitetaan osallistumaan joihinkin toimintoihin, kuten yhteiskunnallisiin hankkeisiin, ilman subjektin tarvetta osallistua. Se on myös keino aktivoida ja kannustaa ihmistä osallistumaan ja saamaan osallisuuden kokemuksia. Näin ollen osallistamisessa halu ja motivaatio osallisuuteen syntyy muualla kuin ihmisessä itsessään. Tämän vuoksi osallistaminen perustuu ajatukseen kansalaisesta passiivisena osallistujana, jota on vaadittava osallistumaan eri toimintoihin. (Jelli-järjestötietopalvelu, osallisuussanasto, 2011; Särkelä-Kukko 2014, 35.)

Osallisuus (eng. inclusion tai social engagement) kuvaa ihmisen kuulumisen ja mukana olemisen tunnetta sekä niissä vaikuttamista. Siihen liittyy myös elämistä ja toimimista yhteydessä muihin ihmisiin. Yksilö on osallinen yhteisössä, kun hän on osa yhteisöä (kuuluu johonkin), toimii osana yhteisöä (osallistuu) sekä kokee olevansa osa yhteisöä (tuntee kuuluvansa). (Jelli-järjestötietopalvelu, osallisuussanasto, 2011; Särkelä-Kukko 2014, 35.) Esimerkiksi Monimessi-perhekahvila on maahanmuuttajataustaisille perheille yhteisö, jossa voi kokea osallisuutta, kuulumisen tunnetta yhteisöön ja vaikuttaa sen toimintaan. Harjun (2005, 68) mukaan sosiaalisiin aktiviteetteihin kuuluvat harrastukset, yhdistystoiminta sekä lähiyhteisön eri toiminnot. Uuden-Seelannin opetusministeriö (2008, 3)

(myöhemmin USOM) mukailee ajatusta siitä, että edellytys yksilön vaikuttamiselle on tunne kuulumisesta yhteisöön.

Ahokas (2010, 47) raportoi INVOLVE-projektin listaamia mahdollisia osallisuuden esteitä. Näitä ovat esimerkiksi kohdemaan puutteellinen kielitaito, vähäiset kontaktit muihin ihmisiin ja pelko ennakkoluuloista. Lisäksi maahanmuuttajan perheenjäsenet voivat osaltaan ylläpitää kulttuuritaustaan kuuluvia sukupuolirooleja, jotka voivat mahdollisesti toimia osallisuuden esteinä. INVOLVE-projektissa oli kyse maahanmuuttajien vapaaehtoistoiminnasta kotoutumisen edistäjänä.

Toisin kuin osallistamisen, osallisuuden lähtökohtana on yksilötasolla osallisuuden omaehtoisuus ja omakohtaisuus. Särkelä-Kukon (2014, 35) mukaan osallisuus ja osallisuuden kokemukset ovat aina sidoksissa osallistujan ihmiskäsitykseen, henkilökohtaiseen elämänpiiriin ja identiteettiin. Tämän vahvistaa myös USOM (2008, 2-3), jonka mukaan kuulumisen tunne on osa ihmisen omaa identiteettiä. Identiteetin ilmaisemiseen vaikuttavat ympäröivän yhteisön näkemykset, kulttuuritausta ja yhteiskunnalliset olot. Yksilön identiteettiin vaikuttaa se, millaisena muut näkevät hänen roolinsa yhteisössä. Esimerkiksi Monimessin toimintaan osallistuvat, etniseltä taustaltaan monikulttuuriset henkilöt voivat tulla perhekahvilaan omana itsenään, ilman pelkoa ennakkoluuloista. Media voi vuorostaan vaikuttaa siihen, miten muut ihmiset näkevät yksittäisen henkilön identiteetin. Alitolppa-Niitamo ym. (2013, 21-22) kertovat, että maahanmuuttajiin kohdistuviin asenteisiin vaikuttaa mahdollisesti median kuvaus maahanmuuttajista ihmisinä. Ihmisellä voi olla useita identiteettejä, jotka vaihtelevat ympäristöstä riippuen ja saattavat muuttua ajan myötä. Osallisuuden kokemuksiin kuuluvat vaikkapa kontaktit muihin ihmisiin, toimijuus ja vaikuttaminen omassa elämässä sekä se, että subjekti tulee arjen eri tilanteissa kuulluksi ja nähdyksi. (Särkelä-Kukko 2014, 36.)

5.3 Ihmisen hyvinvointi osana osallisuutta

Osallisuuden jäljillä -teoksessa Mona Särkelä-Kukko (2014, 36-39) mukailee Senin (1999), Nussbaumin (2000) ja Allardtin (1976) teorioita inhimillisistä toimintamah-

dollisuuksista ja hyvinvoinnin ulottuvuuksista. Voidakseen toimia yhteiskunnassa yksilöllä täytyy olla mahdollisuus käyttää erilaisia voimavaroja oikeudenmukaisuuden vallitessa. Lähestymistavan ajatus on siinä, että se ei keskity tarkastelemaan ihmisen tyytyväisyyttä tai käytössä olevien resurssien määrää, vaan avainkysymys on, mitä jokaisen ihmisen on mahdollista olla ja tehdä. Toimintamahdollisuudet turvatakseen ihminen tarvitsee erilaisia resursseja. Nussbaum (2000, 78-80) näkee elämän, ruumiillisen terveyden ja koskemattomuuden, aistit, mielikuvituksen ja ajattelun, tunteet, käytännön järjen, liittymisen, muiden lajien, leikin sekä aineellisen ja poliittisen ympäristön kontrollon tärkeinä inhimillisinä toimintamahdollisuuksina. Särkelä-Kukko (2014, 37) on soveltaen sisällyttänyt nämä inhimilliset toimintamahdollisuudet osallisuuden ulottuvuuksiin. Inhimillisten toimintamahdollisuuksien kantavana peruseriaatteena on, että yksilö ei ole toisista riippumaton toimija, vaan toimii aktiivisesti toisten ihmisten kanssa ja on arvokas omana itsenään. Särkelä-Kukko (2014, 37) korostaa näin ollen inhimillisten toimintamahdollisuuksien olevan sosiaalisia tavoitteita, joiden avulla edistetään hyvinvointia, tasa-arvoa ja yhteiskunnan koheesiota eli eheyttä. Elintason, kuulumisen ja itsensä toteuttamisen mahdollisuuksien kokonaisuudesta rakentuu monipuolinen ihmisarvoinen elämä. Särkelä-Kukko (2014, 38) yhtyy Allardtin (1976) teoriaan hyvinvoinnista. Yksilön hyvinvointi koostuu kolmenlaisista tarpeista, jotka liittyvät elintasaan ja elämänlaatuun:

Osa tarpeiden tyydytyksestä määrittyy yksilön omistamien tai hallitsemien resurssien avulla (having – elintaso), osa sen perusteella, kuinka ihminen käyttäytyy suhteessa muihin (loving – yhteisyysuhteet) ja osa suhteessa yhteiskuntaan (being – itsensä toteuttamisen muodot) (Särkelä-Kukko 2014, 38).

Osallisuuden ulottuvuudet -kuvio (KUVIO 3) havainnoi osallisuutta ja osallisuuden kokemuksen rakentumista yksilön näkökulmasta käsin. Kokemus osallisuudesta muodostuu siitä, kuinka yksilö kokee tullessa kuulluksi ja kykenee voimavarojensa mukaan toteuttamaan itseään. On myös tärkeää huomioda, että yksilön perustarpeet ja -oikeudet toteutuvat hänen elämässään. (Särkelä-Kukko 2014, 39.) Ihmisoikeuksien toteuttaminen ja oikeus elämään ovat lähtökohta osallisuuden ulottuvuuksissa. Ihmisen arkikokemukset rakentuvat koskemattomuuden ja turvallisuuden pohjalle ja ovat näin ollen elintason ulottuvuuden tärkeä perusta. Hyvä terveys ja tulotaso puolestaan tukevat ihmisen toimintamahdollisuuksia. Tilannetta, jossa jokaisella on yhdenvertainen mahdollisuus osallistua riippumatta yksilöiden erilaisista ominaisuuksista, kutsutaan esteettömyydeksi. Se voi

olla niin fyysistä, psyykkistä kuin sosiaalista. Fyysisellä esteettömyydellä tarkoitetaan esimerkiksi ympäristön, infrastruktuurin eli yhteiskunnan perusrakenteiden sekä käytössä olevien laitteiden, ohjelmistojen ja palveluiden hyvää saatavuutta. Sosiaalisella esteettömyydellä tarkoitetaan eri sosiaaliryhmiin kuuluvien ihmisten yhtäläisiä mahdollisuuksia toimia yhteiskunnassa. (Särkelä-Kukko 2014, 40.) Osallisuuden ulottuvuudet -kuviossa fyysinen esteettömyys on tiiviissä yhteydessä elintason ulottuvuuteen, psyykinen esteettömyys vuorostaan kuulumisen ulottuvuuteen ja sosiaalinen esteettömyys itsensä toteuttamisen ulottuvuuteen.

Kuvio 3. Osallisuuden ulottuvuudet (Särkelä-Kukko 2014, 38)

5.4 Osattomuus kokemuksena

Kokemus osallisuudesta ei aina toteudu. Osallisuuden vastakohtana voidaan pitää osattomuutta, ja on tärkeää huomata, että hyvin monet ihmiset voivat kokea olevansa osattomia. Tämä todetaan Rawalin artikkelissa, jossa hän kuvaa Senin (2000, 1) näkemyksiä osattomuuden laajuudesta yhteiskunnassa. Ulkopuolisuuden kokemukset yhdistyvät vahvasti heikoksi koettuun hyvinvointiin. Särkelä-Kukon (2014, 36) mukaan kokemus ulkopuoli-

suudesta ei rakennu irrallisena yhteiskunnallisista oloista, ja tästä johtuen on tärkeää huomioida osallisuuden käsite myös yhteiskunnan tasolla, ei ainoastaan subjektin elämässä. Osattomuudella voidaan viitata ihmisen asemaan yhteiskunnassa, jolloin osattomuudella tarkoitetaan joko taloudellisen, kulttuurisen tai sosiaalisen pääoman eli sosiaalisten verkostojen ja niissä syntyvän luottamuksen ja vastavuoroisuuden puutetta. Puhuttaessa osattomuudesta on huomioitava myös sen henkilökohtainen ulottuvuus, joka pitää sisällään yksilön oman kokemuksen osattomuudesta. (Särkelä-Kukko 2014, 36; Harju 2015, 11.) Harjun (2015, 10–11) mukaan ihminen voi kokea olevansa osaton jostakin yhteiskunnassa tärkeänä pidetystä asiasta, kuten sosiaalisista suhteista ja työmarkkinoista tai vaikkapa taloudellisesta ja yhteiskunnallisesta vaikuttamisesta. Yhdellä elämänalueella ilmenevä osattomuus ei välttämättä tarkoita, että ihminen olisi osaton myös muilla elämänalueilla. Ihminen, joka kokee osattomuutta esimerkiksi työmarkkinoilta, voi kokea vahvasti osallisuuden tunteita vapaa-ajan yhteisöissä. Saman ajatuksen jakaa myös Mattila-Aalto: (2009, 23) Osallisuuden ja osattomuuden käsitteet eivät näin ollen sulje toisistaan pois. Särkelä-Kukko (2014, 36) toteaa osattomuuden olevan pahimmillaan puutteiden esiintymistä usealla elämänalueella, kuten elinoloissa, elämäntavoissa ja elämisen laadussa.

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

6.1 Tutkimusmenetelmä ja aineiston kerääminen

Toteutimme tutkimuksen aineistonkeruun laadullisena eli kvalitatiivisena tutkimuksena. Laadullinen tutkimus käyttää sanoja ja lauseita, ja sen tavoitteena on tutkittavan ilmiön kuvaaminen, ymmärtäminen ja tulkinnan antaminen. Laadullinen tutkimus mahdollistaa tutkittavan ilmiön syvällisen ymmärtämisen ja antaa mahdollisuuden ilmiön syvälliseen ja rikkaaseen kuvaamiseen ja selittämiseen. (Kananen 2014, 18–19.) Tutkimusmenetelmänä käytimme teemahaastattelua. Teemahaastattelun tekemisellä tarkoitetaan ihmisen välistä keskustelua aihe kerrallaan. (Kananen 2014, 70–71.) Teemahaastattelu valikoitui tutkimusmenetelmäksi myös siksi, että toteutimme haastattelut pääosin englanniksi. Teemahaastattelu antoi mahdollisuuden tarkentaa haastateltavien vastauksia ja näin ollen lisäsi meidän ja haastateltavan dialogisempaa vuorovaikutusta. Sarajärvi ja Tuomi (2009, 71) kirjoittavat, että teemahaastattelun etuna on joustavuus ja se, että asiasta on mahdollista saada mahdollisimman paljon tietoa.

Tutkimuksen alussa tutustuimme laajasti tutkimusaiheiden ja tutkimuksen tekemisen kirjallisuuteen. Molemmat olivat tekemässä tutkimusta ensimmäistä kertaa, joten aiheeseen paneutuminen vei runsaasti aikaa. Hirsijärvi, Remes ja Sajavaara (2009, 105) toteavatkin, että tutkimusaihetta käsittelevään kirjallisuuteen perehtyminen ohjaa tutkimuksen teon valintoja ja kysymyksen asetteluja. Saimme selkeyttä tutkimuksen tekemiseen ja tämän jälkeen valitsimme teemat (LIITE 1). Teemat kirjoitettiin auki yleisellä tasolla ja jokaisen teeman osalta perehdyimme myös yksityiskohtaisempiin kysymyksiin (Kananen 2014, 77.)

Haastateltavat tutkimukseen valikoitui satunnaisesti, kriteerinä maahanmuuttajataustaisuus ja mahdollisuus tehdä haastattelu englanniksi tai suomeksi. Haastateltavien etsintä alkoi sillä, että toinen opinnäytetyön tekijöistä, jolla oli jo harjoittelun aikana syntynyt vuorovaikutussuhde maahanmuuttajiin, kertoi loppusyksystä 2015 alustavasti opinnäytetyöstä kävijöille sekä kyseli kiinnostusta haastatteluihin keväämmällä. Alun perin tarkoituksemme oli haastatella satunnaisesti kuutta kävijää, mutta huomasimme, että haastatel-

taviksi oli vaikea saada maahanmuuttajaperheitä. Haastateltaviin oli luotava side ja kontakti, jotta saimme heidät haastateltaviksi. Tämän takia toinen meistä kävi harjoittelun lisäksi vielä pari kertaa alkutalvesta 2016 Monimessissä tekemässä itseään tututummaksi, jotta haastatteluun saataisiin lisää ihmisiä. Kävijät olivat vuodenvaihteessa suurimmaksi osaksi vaihtuneet, joten sekin tuotti haasteita. Jouduimme myös rajaamaan haastattelun halukkaita, koska teimme haastattelut englannin kielellä ja emmekä voineet käyttää vertaistulkkia, ja ammattitulkkia ei ollut mahdollisuus käyttää. Saimme yhteensä neljä haastateltavaa, joka osoittautui hyväksi määräksi, koska englanninkielistä litteroitavaa tuli todella paljon.

Saimme varmistettua ja sovittua haastateltavat tammi- ja helmikuun aikana. Haastateltavista kolme oli jyvaskyläläisiä maahanmuuttajia, jotka ovat osallistuneet Monimessin toimintaan. Yksi haastateltava oli maahanmuuttajataustainen; hän tosin oli muuttanut pois Jyväskylästä, mutta oli osallistunut Monimessin toimintaan ja kävi siellä edelleen Jyväskylässä käydessään. Saimme käyttöömmä Gloriasta neuvotteluhuoneen ja saimme tehtyä siellä kaksi teemahaastattelua huhtikuussa. Monimessin aikana toteutetuissa haastatelussa perheen lapset olivat mukana haastattelutilanteessa, mikä toi hieman haasteita. Seuraavat kaksi haastattelua oli vaikeampi järjestää, koska emme saaneet aikaisemmin sovitutuja haastateltavia enää kiinni. Haastattelut kuitenkin järjestyivät toukokuussa toinen Skype välityksellä ja toinen Jyväskylän kirjaston hiljaisessa huoneessa. Haastatteluista kolme oli englanninkielistä ja yksi suomenkielinen. Kaikki haastateltavat puhuivat vahvana kielenä englantia tai suomea, joten he pystyivät kertomaan omia ajatuksiaan hyvin, ja materiaalia tuli paljon. Välillä keskustelu meni teemojen ulkopuolelle ja haastattelijoiden piti palauttaa dialogi aiheeseen.

Opinnäytetyön teossa meitä auttoi paljon se, että alusta asti pidimme tutkimuspäiväkirjaa. Kirjasimme tähän kaiken, mitä tutkimusprosessin aikana olemme tehneet. Päiväkirjassa on palaverimuistio, erilaisia lähteitä, ideoita, kysymyksiä ja suunnitelmia. Pidimme myös päiväkirjaa aikataulun etenemisestä. Huomasimme, että päiväkirjasta oli todella paljon hyötyä, koska kaikki asiat olivat kirjallisesti ylhäällä. Tutkimuspäiväkirja on erinomainen apuväline tutkimuksen edistämiseksi ja seuraamisessa (Hirsjärvi ym. 2009, 45).

6.2 Aineiston analysointi

Sarajärvi & Tuomi (2009, 91) kertovat sisällönanalyysin toimivan yhdenlaisena laajana mallina etenkin laadullisen, mutta soveltaen myös määrällisen tutkimuksen tuottaman informaation tyypittelyyn. Yhtäältä voidaan todeta, että monenlaisia analyysimenetelmiä voidaan nimittää sisällönanalyysiksi, mutta toisaalta on kehitetty myös selkeitä malleja sille, kuinka sisällönanalyysi voidaan toteuttaa. Tässä kappaleessa keskitytään siihen, kuinka sisällönanalyysiä on käytetty tutkimusmenetelmänä juuri tässä opinnäytetyössä.

Sarajärvi ja Tuomi (2009, 92) painottavat, kuinka sisällönanalyysin olennainen ulottuvuus on riittävän tarkkaan rajattu aihe, jota tutkitaan ja josta raportoidaan hyvin tarkasti. Tässä tutkimuksessa aiheen rajausta tehtiin jo alkuvaiheessa yhteistyössä opinnäytteen ohjaajan ja työelämän yhteistyökumppanin kanssa, mikä on linjassa Sarajärven ja Tuomen näkemyksen kanssa aiheen rajaamisen tärkeydestä. Toisaalta toinen merkittävä seikka on pureutua juuri kyseiseen aiheeseen mahdollisimman tarkasti. Sisällönanalyysin valitseminen tämän laadullisen tutkimuksen aineiston analyysin menetelmäksi on perusteltavissa sillä, että teemahaastattelujen pohjalta saatu informaatio on mielekästä luokitella aiheittain; sen mukaan, miten haastateltavien mielipiteet ovat jakautuneet. Sarajärvi ja Tuomi (2009, 93) kertovatkin, että aineiston jaottelu osiin sisällönanalyysin keinoin toimii erityisen hyvin juuri silloin, kun tiedonkeruumenetelmänä on käytetty teemahaastattelua.

Sisällönanalyysi on monivaiheinen ja tutkimuksen luonteesta riippuen vaihtelevalla tavalla hyödynnettävä prosessi, jonka etenemistä Sarajärvi ja Tuomi (2009, 108-111) kuvaavat seuraavalla tavalla. Kokonaisuutta hieman yksinkertaistaen ja pelkistäen voidaan todeta, että sisällönanalyysissä aineisto ensiksi pelkistetään litteroimalla; pelkistäminen merkitsee informaation pilkkomista osiin. Tutkimukseemme kuuluneet haastattelut kestivät 33 minuutista 66 minuuttiin ja aineistoa kertyi 43 sivua. Nauhoitetut haastattelut litteroitiin sanatarkasti.

Seuraavaksi aineistosta tehdään ryhmittely, jonka jälkeen aineisto käydään tarkasti läpi ja siitä etsitään samankaltaisuuksia ja eroavaisuuksia. Samankaltaisista havainnoista voidaan muodostaa luokkia, joita käsitellään toisistaan erillisinä kokonaisuuksina. Luokitte-

limme aineiston teemojen mukaan. Käsittelimme ensin suuret kokonaisuudet, kuten kotoutuminen, osallisuus ja yhteisöllisyys, ja sen jälkeen kokosimme yhteen näiden teemojen alaluokat. Kotoutumisen alaluokkia olivat vaikkapa kielen oppiminen ja suomen kulttuuri. Viimeiseksi aineisto abstrahoidaan, mikä tarkoittaa tästä tutkimuksesta kerätyn keskeisen informaation hyödyntämistä uusien käsitteiden rakentamiseen. Näin ollen tutkimuksessa käytetyt kielelliset termit kytkeytyvät loogisesti tutkimuksen loppupäätelmiin sekä teoreettisiin käsitteisiin. (Sarajärvi & Tuomi 2009, 108-111).

6.3 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Eettisesti hyvätasoisien tutkimuksen edellytys on, että tutkimuksen kaikissa vaiheissa noudatetaan hyvää tieteellistä käytäntöä. (Hirsjärvi ym. 23.) Eettinen pohdinta edellyttää ihmisten kunnioittamista, oikeudenmukaista otetta tutkimukseen sekä tasa-arvoon nojautuvaa toimintaa tutkimustyössä. Eettisyys merkitsee sekä tutkijan että ohjaajan tapaa nähdä työnsä ja tutkittavien ihmisten huomioimista heidän elinympäristössään. Tutkimus- ja kehittämistyöltä vaaditaan rehellisyyttä ja luotettavuutta. (Diakonia-ammattikorkeakoulu 2010, 11–12.)

Selvitimme aluksi, mistä tutkimuslupa tuli hankkia. Pyysimme tutkimusluvan Monikulttuurikeskus Glorian johtajalta sekä Monimessin ohjaajalta. Saimme myös haastateltavilta suostumuksen haastatteluun. Kerroimme jo etukäteen opinnäytetyömme tarkoituksesta ja tietosuoja-asioista ihmisille, jotka olivat kiinnostuneita osallistumaan tutkimukseen. Korostimme jo tässä vaiheessa tutkimukseen osallistumisen vapaaehtoisuutta ja luottamuksellisuutta. (Diakonia-ammattikorkeakoulu 2010, 12-13.)

Yhteisymmärrys eri kieltä äidinkielenään puhuvien tutkijoiden ja haastateltavien välillä on perusedellytys tämän tutkimuksen tekemiselle. Kolme haastattelua tapahtui englanniksi ja yksi suomeksi. Tästä johtuen jouduimme kiinnittämään huomiota erityisen paljon siihen, kuinka me haastattelijat ja haastateltavat ymmärtäisimme toisiamme. Tämän vuoksi jo haastateltavien etsinnän aikana kerroimme jokaiselle kiinnostuneelle yksitellen opinnäytetyöstämme ja sen kulusta sekä siitä, kuinka haastateltavien henkilöllisyys suo-

jataan käsittelemällä aineistoa siten, että haastateltavaa ei voi siitä tunnistaa. Alkukartoituksen aikana painotimme luottamuksellisuuden lisäksi osallistumisen vapaaehtoisuutta. Tänä aikana sovimme tutkimukseen osallistuneiden kanssa tavasta, jolla olisimme yhteydessä haastateltaviin. Tiedotimme tutkimuksen etenemisestä haastateltavia sähköpostitse ja yhden haastateltavan kohdalla tekstiviestitse. Ennen jokaista haastattelua kävimme yhdessä läpi tutkimusluvan ja allekirjoitimme sen kahtena kappaleena, joista yksi jäi haastateltavalle ja yksi tutkijoille. Monikulttuurikeskus Gloriasta saatu tutkimuslupa on niin ikään olemassa kahtena kappaleena.

Toteutimme yhden haastatteluista Skype-videopuhelun avulla, sillä kyseinen haastateltava ei päässyt osallistumaan kumpanakaan päivänä järjestettyyn haastatteluun. Myös tämän haastattelun kohdalla olimme ensin kysyneet haastateltavalta luvan nauhoittaa Skype-äänitiedosto nauhurillemme. Ennen varsinaista haastattelua lähetimme hänelle tiedoston tutkimusluvan, luimme sen hänelle ääneen ja hän hyväksyi tutkimukseen osallistumisen suullisesti videopuhelun kautta nauhoituksen ollessa käynnissä.

Ennen varsinaista haastattelua haastateltaville tehtiin selkeä tiedote ja heitä pyydettiin allekirjoittamaan sopimus tutkimukseen osallistumisesta. Jokaisen haastatteluun osallistuneen henkilön kanssa sopimus käytiin henkilökohtaisesti läpi ja näin varmistettiin, että osapuolet ymmärsivät sopimuksen. Tutkimuksen tekijöiden tulee raportoida tutkimukseen osallistuneiden henkilöiden mielipiteet mahdollisimman luotettavasti ja totuudenmukaisesti. Tekijöiden tulee kuitenkin suojella haastateltavien henkilöllisyyttä. (Kylmä & Juvakka 2007, 149–159.)

Haastattelupaikan ja ajan valitsimme niin, ettei muita kävijöitä ollut kuuloetäisyydellä. Tutkimuksen toteuttamiseen osallistui kaksi henkilöä, mikä saattoi lisätä tutkimuksen luotettavuutta. Tutkimuksen tekijät litteroivat haastattelut ja kirjoittivat raportin itse. Tämä vähensi riskiä siitä, että ulkopuoliset voisivat saada tietoa haastateltavien asioista.

Tuomi ja Sarajärvi (2009, 134) painottavat sitä, että tutkimustyötä tehdessä on tärkeää huolehtia mahdollisimman virheettömästä työskentelystä ja kyettävä arvioimaan tutkimustulosten luotettavuutta. Hirsjärvi ym. (2009, 231) kuvaa *validiuden* ja *reliabilityiden* käsitteitä olennaisina tekijöinä tutkimuksen luotettavuuden määrittämisessä. Validius merkitsee sitä, että tutkimuksessa käytettyjen menetelmien todellista kykyä kuvata halut-

tuja ilmiöitä arvioidaan kriittisesti. Reliaabelius puolestaan tarkoittaa mahdollisuutta toistaa tutkimusasetelma ja saada vastaavat tulokset uudestaan. Käsitteiden käyttö ei kuitenkaan ole ongelmatonta, sillä ne ovat syntyneet pitkälti kvantitatiivisen tutkimuksen piirissä, ja opinnäytetyössämme on kyse laadullisesta tutkimuksesta.

Validiutta ja reliaabeliutta arvioitaessa voidaan todeta, että opinnäytetyömme tuloksia ei voida yleistää, sillä haastatteluihimme osallistui neljä henkilöä. Tällainen määrä ei riitä siihen, että tulosten pohjalta voitaisiin vetää yleispäteviä johtopäätöksiä. Haastattelumme henkilöt valikoituivat lisäksi haastatteluteknisten syiden vuoksi sen perusteella, että he puhuivat joko suomea tai englantia. Englannin kielen käyttäminen tuotti haasteita haastateltavien vastausten ymmärtämiseen sekä litterointiin. Nikander (2010, 442) on todennut, että joitakin sanoja ja ilmauksia on joskus mahdotonta kääntää ja käännöstä tehdessä tekijä huomaa kielten väliset erot. Aineistoa kääntäessä myös meidän eteen tuli materiaalia, jota oli vaikeaa kääntää, tietäen kuitenkin mitä haastateltava halusi sanoa. Tuloksissa olemme itse suomentaneet myös jonkin verran litteroituja lainauksia havainnollistamaan asiaa. Tämän informaation ymmärtämistä tehosti kuitenkin sanatarkasti ja huolella suoritettu litterointi.

Haastatteluiden tuottamaan informaatioon voi mahdollisesti vaikuttaa myös se, että toinen haastateltava oli tehnyt opintoihin kuuluvan harjoittelun Monikulttuurikeskus Gloriassa, ja oli näin ollen tutustunut haastateltaviin jo ennalta. Yhtäältä tämä voi rohkaista haastateltavia vastaamaan kysymyksiin, mutta toisaalta tuttuus voi myös vaikeuttaa asiasta puhumista. Kaikki haastatellut olivat Jyväskylän Monikulttuurikeskuksen toimintaan osallistuneita henkilöitä, ja tästä syystä opinnäytetyön tuloksia ei voida yleistää koskemaan muita monikulttuurisia perhekahviloita. On myös todettava, että haastateltavien sukupuolijakauma ei ollut tasainen, vaan miehiä oli yksi vähemmän kuin naisia; toisaalta Monimessissä käy enemmän äitejä kuin isiä.

7 TUTKIMUKSEN TULOKSET

7.1 Taustatiedot ja tutkimuskysymykset

Haastattelimme neljää maahanmuuttajataustaista Monimessi-perhekahvilan kävijää, joista kolme oli naisia ja yksi mies. Heistä kolme oli ollut Suomessa yhdestä neljään vuotta, ja yksi haastateltava oli muuttanut lapsena Suomeen. Jokainen haastateltu kertoi, että on kuullut monikulttuurisesta perhekahvilasta muista perhekerhoista tai tuttavilta ja tullut suosituksien takia käymään siellä ensi kertaa. Vastauksissa myös mainittiin internet-sivuihin tutustuminen. Haastateltavista kolme kertoi käyvänsä perhekahvilassa melkein joka viikko. Yksi vastaaja oli muuttanut Jyväskylästä pois, mutta kertoi Jyväskylässä asuessaan käyneensä kahvilassa viikoittain. Edelleenkin Jyväskylään tullessaan hän käy siellä ainakin kolme kertaa viikossa.

Tutkimuskysymyksemme olivat seuraavat:

1. Kokevatko kävijät osallisuutta Monimessissä?
2. Selvittää, onko Monimessi tukenut kävijöiden kotoutumista ja millä tavoin?

7.2 Monimessi monikulttuurisena kohtaustapaikkana

Haastateltavat toivat esille sen, että Monimessissä ihmiset pystyivät helposti keskustelemaan keskenään, ja lapset olivat usein sellainen puheenaihe, josta keskustelun pystyi vauhtomasti aloittamaan. Kaikista haastatteluista korostui voimakkaasti Monimessin yhteisöllisyys ja lämminhenkisyys haastateltujen kokemuksissa. Osallistujat kokivat, että Monimessissä oli täysin normaalia ja hyväksyttävää olla ulkomaalainen, ilman ennakkoluuloja. Etninen monimuotoisuus tuntui heistä kaikin tavoin luontevalta. Monimessissä osallistujat saattoivat kokea yhteenkuuluvuutta ja tuntee olevansa tervetulleita. Tuloksista voidaan päätellä, että osaksi tähän syynä oli samat taustat ja sama elämäntilanne. Tämä näkemys on yhteneväinen Särkelä-Kukon (2014, 35) ajatuksessa siitä, että osallisuus on kaikin tavoin yhteydessä yksilön identiteettiin ja henkilökohtaiseen taustaan. Yksi haastateltava painotti etenkin kansainvälisyyttä lasten kohdalla siten, että erilaisista etnisistä

taustoista huolimatta lapset pystyivät leikkimään vapaasti toistensa kanssa, ja haastateltava koki kielten sulautuvan yhteen lasten keskinäisessä kommunikaatiossa.

Haastatteluissa yhtenä teemana oli monikulttuurisuus. Kävijät nostivat Monimessin monikulttuurisen toiminnan tärkeäksi. Monikulttuurisuuden teemoiksi muotoituivat kävijöiden oman kulttuurin tukeminen ja Monimessissä näkyvä monikulttuurisuus. Kävijöiden oman kulttuurin tukemisen alaluokiksi muodostuivat taas oman äidinkielen tukeminen ja toiseksi oman kulttuurin näkyminen. Haastateltavat kuvasivat, että monikulttuurisuus nousee esille parhaiten siinä, kun jokaisen kävijän kulttuuritaustaa arvostetaan. Kävijät toivat erittäin tärkeänä asiana esille sen, että perheet saavat puhua omaa äidinkieltään ja siihen tuetaan. Rätty (2002, 154) on todennut tärkeäksi asiaksi sen, että maahanmuuttajat saavat arvostusta ja tukea omalle äidinkielelleen. Oma äidinkieli on tunnekieli ja sen hallinta on perusta myös uuden kielen oppimiselle. (Rätty 2002, 154.) Yksi haastateltava kuvasi Monimessin eri kielten tärkeyttä siten, että hänen (H4) mielestään on erittäin mielenkiintoista käyttää eri kieliä ja myös ääntää erilaisia numeroita ja sen sellaisia asioita. Hänen mielestään on myös tärkeää, että vanhemmat saavat käyttää omaa kulttuuriaan siitä huolimatta, että tulevat eri taustoista.

So it is very interesting to use different languages and also pronunciation and different numbers and stuff like that so. But I think it is also important for parents do come from other backgrounds so they can still use that as well, so yeah. (H4)

Oman äidinkielen tukemisen alaluokkaan muodostui Monimessissä käytetyt laulut. Kaikki vastaajat kertoivat Monimessin laulujen tärkeydestä, sillä erityisesti niissä kaikki kulttuurit ja kielet otetaan huomioon, ja ne ovat sulassa sovussa suomen kielen ja kulttuurin kanssa yhdessä. Monimessissä yhdessä laulettavat laulut ovat yhdessä pääroolissa toiminnassa ja ne koettiin hyväksi tavaksi tukea kävijöiden äidinkieltä. Pietilä (2013, 52-53) on myös todennut saman asian, että kulttuurien väliset viestintätilanteet ovat hyvin merkityksellisiä sopeutumisprosessissa ja asioiden jakaminen viestinnän avulla on siinä olennainen osa. Pietilä (2013, 52-53) jatkaa asiasta, että ihmisen tietämykseen ja ymmärrykseen vaikuttaa, jos ihmisellä ei ole mahdollista yhteisölliseen oppimiseen ja vuorovaikutukseen ja näin halukkuus oppia lisää kasvaa, kun tiedon jakaminen menee syvällisemmäksi. Myös Schubert (2013,64) toteaa, että maahanmuuttajien hyvinvointiin vaikuttaa

olennaisesti se, miten hyvin hän ajan kuluessa löytää tasapainon uuden ja vanhan kulttuurin välille.

Vastauksissa tuli ilmi, että muista Monimessissä näkyvistä kulttuureista haastateltavat olivat oppineet paljon ja kokivat sen kaikin puolin avartavana ja positiivisena kokemuksena. Alaluokiksi muotoituivat muista kulttuureista opitut asiat. He mainitsivat oppineensa muiden kulttuurien ruokakulttuurista ja he kuvasivat myös saaneensa elämyksiä ruokien eri mauista ja tuoksuista. Muiden maiden kulttuureista on opittu myös musiikista, perinteistä sekä vieraita kieliä. Kävijät kokevat oman kulttuurinsa esille tuomisen tärkeänä ja Rätty (2002, 113) yhtyy tähän, että vähemmistönä eläminen muuttaa myös suhtautumista omaan kulttuuriin. Oman kulttuurin säilyttäminen ja sen siirtäminen jälkipolville voi olla maahanmuuttajalle huomattavasti tärkeämpää verrattuna siihen, kun hän elää entisessä kotimaassa. (Rätty 2002, 113.)

7.3 Monimessi kotoutumisen tukena

Haastatteluissa keskustelimme, miten maahanmuuttajat ovat sopeutuneet ja kotoutuneet Suomeen sekä siitä, mitkä asiat Monimessissä ovat tätä tukeneet. Kotoutumisen teemoiksi muotoituivat osallisuus Suomessa, ihmissuhteet, Suomen kulttuuri ja suomen kielen oppiminen. Haastateltavat toivat esille kokemuksiaan osallisuudestaan Suomesta ja tulosten perusteella maahanmuuttajataustaiset kävijät kokevat olevansa sekä haluavansa olla osa yhteiskuntaa. Yksi haastateltava kertoi omasta osallisuuden kokemuksestaan, jossa hän kokee tärkeäksi asiaksi sen, että hänet huomataan yhteiskunnassa. Hän (H1) kuvasi sen niin, että kun lähtee ulkomaille asumaan ja asuu täällä, että joku tunnistaa minut, se on todella tärkeä tunne. Kun tulee olo, että minut on tunnistettu tässä yhteiskunnassa, tässä yhteisössä.

This is my personally experience when you go abroad and live there. Somebody recognize myself is really important feeling then you can oh yeah I am recognized in this society, in this community that is really nice feeling.
(H1)

Tuloksien perusteella Monimessi on auttanut luomaan uusia ihmissuhteita niin valtaväestön kuin muiden maahanmuuttajien kanssa, nämä tulivatkin ihmissuhteiden alaluokiksi.

Kaikki haastatteluihin osallistuneet kertoivat, että ovat saaneet luotua uusia ihmissuhteita ja kuvasivat myös sitä, että näkevät heitä myös vapaa-ajalla. Alitolppa-Niitamo ym. (2013, 64) ovat todenneet, että ystävyysuhteiden solmiminen valtaväestön edustajien kanssa on näyttänyt vaikuttavan positiivisesti kotoutumisprosessiin. Haastateltavat kertoivat, että perhekahvilassa he ovat tutustuneet myös muihin maahanmuuttajiin. Rätty (2002, 112) on todennut, että kauemmin maassa olleista on saatu tukea sekä turvaa, kun heiltä on mahdollista saada omakohtaista kokemusta siitä, mitkä ovat olleet sopeutumisen ongelmat. He tietävät myös, mitkä asiat koetaan erilaisiksi ja haasteelliseksi uudessa kotimaassa. (Rätty 2002, 112.) Eräs haastateltava kuvasi sitä, että hän on saanut luotua ystävyysuhteita ja kuvasi ihmissuhteista, että elämä on mukavampaa ja helpompaa, kun me kaikki voimme auttaa toisiamme (H1).

So here I actually through here made a lot friends they make me live more comfortable and easier cause we all help each other and so yeah. (H1)

Kotoutumisen teemaksi muodostui Suomen kulttuuri, jonka yhtenä alaluokkana muovautui valtaväestön luonne sekä asenteet. Haastateltavat kuvasivat, että kotoutumisen haasteena on suomalaisen kulttuurin poikkeaminen oman maan kulttuurista. Tämän he kertoivat näkyvän siinä, että suomalaiset ovat jonkin verran ujoja. Toisaalta he myös toivat esiin positiivisia kohtaamisia suomalaisten kanssa, ja painottivat sitä, että suomalaiset ovat lämminhenkisiä, ystävällisiä, avuliaita ja avoimia, kun heihin on tutustunut. Keskustelimme haastatteluissa, miten suomalaiset ovat heihin suhtautuneet ja ovatko he tunteet olonsa tervetulleeksi. Yksi haastateltava kuvasi tässä asiassa omaa kokemustaan suomalaisista, missä tulee hyvin esille poikkeava kulttuuri. Lainauksessa hän (H4) kertoi omasta kokemuksestaan, että se riippuu yksilöllisesti, mutta suurimmaksi osaksi suomalaiset eivät juttele ja ovat sisäänpäin suuntautuneita, he haluavat tulla humalaan ja olla sitten vuorovaikutuksessa kuten parhaiden kavereidensa kanssa. Hän kuvasi suomalaisen sisäänpäin suuntautuneen kulttuuriin myös niin, että jos kävelet myöhään kadulla ja sanot hei, ihmiset katsovat oudosti sinua, en tunne sinua, joten miksi puhut minulle? Haastateltava toi kuitenkin esiin, että kun suomalaisen tuntee hyvin, he ovat oikein avoimia ja toivottavat tervetulleeksi. Rätty (2002, 50) on kirjottanut myös, että suomalaiseen kulttuuriin kuuluu vaatimattomuus, johon kuuluu se, että ei haluta olla esillä sekä kohteliaisuus, jonka suomalaiset ymmärtävät niin, että antavat toisten olla rauhassa.

It depends on individual. Mostly time no, Finns do not talk. My understanding is Finns are introvert they want to get drunk and interact with their best friends and so that's how I describe. ... If you walk late in the street and say hi, people looking so strange to you, hey I don't know you why you are talking to me so I think so yeah, this is obvious. But on the other side, if you know Finn quite well, they are very open and very welcoming, so yeah. (H4)

Yksi haastateltava kuvasi omaa kokemustaan suomalaisten asenteista, jossa hän kertoi olonsa erittäin mielenkiintoiseksi olla ulkomaalaisena ja vaaleaihoisena Suomessa. Hän kuvasi, että hän ei näytä ulkomaalaiselta, eikä ulkomaalaisuutta huomata ennen kuin hän avaa suunsa. Erityisesti hän mainitsee lapsensa, joka näyttää tyyppilliseltä suomalaiselta. Hän kertoi, että hän voi teeskennellä, ettei hän ole ulkomaalainen. Hän uskoo, että värillisillä on vaikeaa olla Suomessa ja ajatus tuntuu oudolle siitä, että värillistä ihmistä ei pidetä suomalaisena. Rätty (2002,115) on kirjoittanut, että maahanmuuttaja kohtaa Suomessa rasistista ja suvaitsemattomuutta yleensä juuri silloin, jos hän poikkeaa suomalaisista. Maahanmuuttajaan kohdistuva rasismi voi näkyä etäisyytenä maahanmuuttajaa kohtaan tai henkisenä tai ruumiillisena väkivaltana. (Rätty 2002,115.)

I think, you know, it's really interesting being like foreigner here, but and I am also white, you know, like I don't look like and no one thinks that I am not Finnish, when I open my mouth. Especially child, because he looks typically Finnish. I kind of can pretend that like I am not foreigner. But I think the people who colored like, I think that it is difficult to be in Finland, because it is this idea, you're not Finnish, you know, like and that's so strange for me think you see person with color. (H2)

Haastatteluissa kävijät kuvasivat, että he ovat saaneet tärkeitä tietoja Suomen kulttuurista, joita he eivät välttämättä muualta saisi. Yksi haastateltava toi esiin, että hän on saanut Monimessistä todella hyvää tietoa, jos jotain muutoksia on tapahtunut yhteisössä (H1).

And that is really nice also they really good informing us if something change in community. Yeah. So that information is really good. (H1)

Suomen kulttuurista he mainitsivat oppineensa ruokakulttuuria. Suomalainen ruoka on tullut esille erityisesti silloin, kun Monimessissä on leivottu ja tehty ruokaa. Suomalaiset perinteet ja tavat tulivat teeman alaluokiksi, ja näiden alaluokkiin mainittiin erityisesti juhlapyyhiin liittyvät perinteet, kuten laulut ja askartelut. Myös kielen oppiminen on iso

osa suomalaista kulttuuria. Maahanmuuttaja tarvitsee sekä suomalaisen kulttuurin tunte-
musta, että kielitaitoa, jotta hän voisi olla yhteiskunnan täysipainoinen jäsen. (Räty
2002,14). Räty (2014, 14) jatkaa, että monia uuteen elämään liittyviä perustaitoja ja nor-
meja ei kukaan opeta, jolloin kirjoittamattomia käyttäytymissääntöjä eli yhteiskunnan
epävirallisia normeja on vaikeaa hahmottaa. Yksi haastateltava kertoi, että hänelle on ol-
lut suuri apu, kun hän on oppinut tietoa erityisesti juhlapäivistä. Hän mainitsee, että on
oppinut yleisiä lauluja Monimessissä.

That's I learned a lot I in fact specially fo holidays that it been really im-
portant even the basics songs you know I learned song here. (H2)

Suomen kielen oppiminen oli haastatteluissa yksi teemoista. Keskustelimme suomen kie-
len oppimisesta ja sen haasteista, jotka tulivat tämän osion teemoiksi. Suomen kielen
oppiminen koettiin tärkeäksi asiaksi, koska sen avulla maahanmuuttajat voivat olla vah-
vemmin osa yhteiskuntaa. Eräs haastateltava toi esiin, että hän kokee olonsa yksinäiseksi
suomalaisten joukossa ja kokee sen epämukavana, ettei tiedä mistä suomalaiset juttelevat.
Hän kuvasi, että Suomessa ei tunne oloaan niin ulkomaalaiseksi, jos ymmärtää vähän
paremmin suomea.

So you be group finns and feel very alone you know because when talking
to you. I felt awkward not knowing finnish really talk... in Finland you
don't feel so out of it so you feel like you kind of foreigner but then like
understand little of bit better. (H2)

Haastateltavat kertoivat oppineensa Monimessissä suomen kieltä jonkin verran. Analy-
soimme kielen oppimisen alaluokiksi kävijöiden erilaiset oppimisen tavat. He kertoivat,
että ovat oppineet parhaiten suomea laulujen avulla. Vastauksissa hyviksi keinoiksi ku-
vailtiin myös vuorovaikutustilanteet, mitkä syntyvät keskusteluissa ja kuuntelemalla
muiden puhumista. Haastatteluissa kävijät kertoivat, että ovat oppineet Monimessissä
suomen arkikieltä arkisissa asioissa ja yhteyksissä. Tuloksissa haastateltavat toivat esiin,
että kielen oppimista edesauttaa, kun asiayhteyksien kautta asiat kerrotaan ensin suo-
meksi ja sitten englanniksi. Tätä tukee se, että vielä sen lisäksi kävijät saavat monisteita
tai, että läpikäytyjä asioita kirjoitetaan ylös. He voivat käyttää oppimiaan sanoja vastaa-
vissa tilanteissa.

Yksi haastateltavista (H3) toi esiin Monimessin hyvän ilmapiirin antavan hyvän mahdol-
lisuuden oppia suomea. Hän kuvasi, että Monimessin ilmapiiri on sellainen, että jokainen

uskaltaa kysyä ja puhua suomea, vaikkei osaisikaan puhua suomen kieltä. Myös toinen haastateltava (H2) kuvaili, että hänen mielestään ulkomaalaisten huomaaminen on tärkeää ja sillä ei ole väliä, jos ihmiset eivät halua oppia suomen kieltä. Hän kuvaili, että Monimessissä tehdään hyvää työtä suomen kielen opettamisessa, erityisesti laulujen avulla.

Että mun mielestä se on paikaks just tullut, ketkä ei suomee osaa niin siellä uskaltaa kysyy, mikä on mun mielestä on tosi olennainen asia kielen oppimisessa. Ja jos sä meet sellaseen paikkaan, missä uskallat kysyy, ni et sä sitä kieltä koskaan opi. No, se on varmasti vaikuttanut siihen tai sitten kun suomee pystyy puhumaan, että just se, että siellä uskaltaa puhua, vaikka ei osaiskaan hyvin. Et siellä ei oo sellasta, että siellä dissataan heti, että älä edes yritä jutella, tai ihan kauheeta, tai mitä sä yrität sössöttää, että ei saa mitään selvää. Voin sanoa, että ihmiset tekevät siellä sen helposti lähestyttäväksi justiinsa. (H3)

I think kind of Recognised that foreigners here like like it just not matter people no wanna leaning certainly that can be but you know I think that doing good job teaching language true songs or specially it so. (H2)

Haastatelleet toivat esiin, että haasteena suomen kielen oppimiselle on se, että suomalaiset kääntävät keskustelun helposti englannin kieleen. Yksi haastateltava (H1) kuvasi tilannetta, että osaan tilata ruokaa suomen kielellä, mutta täällä ihmiset puhuvat niin hyvin englantia, että minun ei tarvitse käyttää sitä. Toinen haastateltava (H4) kertoi, että ei ole oppinut suomea tarpeeksi peruskeskusteluun ja hän palaa keskusteluissa puhumaan englantia. Hän ajattelee, että jokainen suomalainen ymmärtää englantia ja hänen mielestään ei ole välttämätöntä oppia suomen kieltä Suomessa. Latomaa, Pöyhönen, Suni, Tarnanen (2013,182–183) ovat todenneet, että kohdemaan kielen oppimiseen ja kielitaitoon vaikuttavat monet eri tekijät ja kielitaidon kehittyminen on myös yhteisöllinen prosessi.

I can order food in finnish but here people speak English so well so. I (laughting) really I don't need to use that. (H1)

I haven't learned enough for to have basic interaction. But I also, I fallen back to speaking with english. I think every finn understands english and I think that's there is no necessary to learn finnish in Finland. (H4)

7.4 Osallisuus kokemuksena ja kehittäminen Monimessissä

Jokainen Monimessin kävijä oli tyytyväinen kahvilan toimintaan ja sen joustavuuteen. Tämä näkemys tuli laajasti esille tutkimuksemme tuloksista. Perhekahvilassa käyneet vanhemmat kertoivat joitakin kehittämideoita, mutta näistä oli vaikeaa muodostaa yhtenäistä käsitystä. Mielenpitoet vaihtelivat monessa asiassa, ja tämän vuoksi selkeiden johtopäätösten muodostaminen on haastavaa. Voidaan kuitenkin todeta, että johtavan roolin omaksuminen ei yleisesti kiinnostanut haastateltavia. Toiminnan vetäminen nähtiin mielellään ohjaajalle kuuluvana asiana. Yleinen tyytyväisyys toimintaan sekä kehittämisideoiden yksittäisyys ja maltillisuus ovat linjassa sen kanssa, että haastateltavat olivat tyytyväisiä Monimessin toimintaan eivätkä näin ollen kokeneet tarvetta muuttaa toiminnan suuntaa.

Haastateltujen vastauksista nousi esille neljä selkeää teemaa, joita käsitellään tässä kappaleessa. Yksi keskeisistä teemoista oli Monimessin ilmapiiri, johon lukeutuu perhekahvilaan osallistuneiden henkilöiden ensivaikutelma toiminnasta. Muita teemoja olivat Monimessin toiminnan suhde muihin perhekerhoihin, joissa osa haastatelluista oli vierailut, sekä kokemukset vaikuttamisen mahdollisuuksista Monimessissä. Lisäksi kantavana teemana tässä kappaleessa käsitellään osallisuutta haastateltujen kokemana.

Jokainen haastatelluista oli kokenut osallisuutta Monimessissä, mutta he eivät osanneet tarkemmin avata sitä, miten osallisuus oli näkynyt Monimessin toiminnassa. Särkelä-Kukon (2014, 35) mukaan osallisuuden toteutuminen yhteisössä edellyttää kolmen keskeisen osallisuuden lähtökohdan toteutumista; yksilö on sekä osa yhteisöä, toimii yhteisössä, että tuntee kuuluvansa siihen. Toisaalta on tärkeää ottaa huomioon osallisuuden esteet, jotka Ahokkaan (2010, 47) erittelemän INVOLVE-projektin mukaan ovat vaikkapa ongelmat kohdemaan kielen osaamisessa, sosiaalisten verkostojen vähäisyys ja ajatus siitä, että ympäröivä yhteisö kokee ennakkoluuloja yksilöä kohtaan. Yksi haastatelluista painottikin juuri yhdessäolon merkitystä Monimessin toiminnassa.

Itse paikan kantava voima on pelkästään se mitä tehdään, pelkkä yhdessä oleminen riittää ja varmasti kun oltiinkin. [...] Tosi kiva sekin, että siellä pääsee osallistumaan ja siellä on yleensä joku teema tai jotain niiku askartelua niiku siellä pääsee kaikki aistit käyttöön. (H3)

Yhdelle haastatellulle Monimessin löytäminen oli ollut hyvin merkittävä kokemus. Haastattelutilanteessa kyseinen haastateltava oli ilmaissut tämän asian hyvin voimakkaasti eleiden ja ilmeiden avulla, mikä entisestään korosti kokemuksen voimakkuutta. Toinen haastateltava painotti Monimessin voivan olla hyvin tärkeässä roolissa Suomeen tuoreeltaan saapuneen henkilön kotoutumisessa. Särkelä-Kukko (2014, 37) kuvailee kuulumisen kokemuksen olevan yksi tärkeä osa ihmisarvoisen elämän toteutumista.

So I came here middle of November 2013 and this like typical Finnish November it's raining and really so I came this place bright colors and I felt very welcoming place. [...] Gloria was completely different because so inclusive like it everybody belongs. (H2)

Voin vaan kuvitella, että jos joku Jyväskylään just muuttanut eikä tunne vielä ketään niin se on paras tutustumispaikka, kun siellä on sekä suomalaisia ja muunmaalaisia ja tukiverkostot on helppo löytää. (H3)

Monimessin joustavuutta esimerkiksi aikataulujen suhteen ja rentoa tunnelmaa pidettiin yleisesti positiivisena asiana. Näitä seikkoja myös kiiteltiin suhteessa muihin perhekerhoihin. Tämän lisäksi yksi haastatelluista nosti esille painottaen, että yhdessä oleminen ja -tekeminen olivat kaikkein merkityksellisin tekijä Monimessin toiminnassa. Haastatellut kokivat voivansa vaikuttaa Monimessin toimintaan, ja lisäksi Monimessiiä arvostettiin lämminhenkisenä ja avoimena kohtaamispaikkana, johon voi tulla omana itsenään, luontevasti ja ilman kiirettä. Monimessin lämmin ilmapiiri oli yksi keskeisistä osallisuuden alaluokista, joka nousi esille haastateltujen vastauksista.

There is structure but is not too hard like you have to be here or oh Stuff like that so. Yes, any free time can go so it is kind of that aspect as been like. As far as you are different it would be very hard to trying. Without a structure it becomes so enjoyable, yeah. (H4)

Haastateltavat kokivat Monimessin muista perhekerhoista poiketen tunnelmaltaan hyvin avoimena ja lämminhenkisenä paikkana, johon saattoi aina olla tervetullut omana itsenään. Muissa alueen perhekerhoissa oli haastateltavien mukaan vähemmän painotusta monikulttuurisuuteen, joka puolestaan oli Monimessin toiminnassa selkeästi läsnä. Suomen kielen taidon puutteellisuus ja tarve tukeutua kantasuomalaiseen puolisoon vaikeuttivat yhden haastateltavan osallistumista perhekerhoihin, vaikkakin hän kertoi tuntevansa Monimessin ohella myös toisen perhekerhon. Schubertin (2013, 64) mukaan vaatimus vieraan kielen käyttämisestä tuottaa aina haasteita ja stressiä yksilön arkeen.

Yksi haastatelluista painotti sitä, että johtava rooli kuului nimenomaan Monimessin toiminnan vetäjälle. Haastatteluissa kävikin yllättäen ilmi se, että Monimessiin osallistuneet kävijät eivät itse halunneet olla johtamassa perhekahvilan toimintaa. Tämä ei kuitenkaan poissulkenut osallisuuden kokemuksia. Toinen haastatelluista toi selkeästi esille sen, että Monimessissä korostui yhteistoiminta osallistujien ja henkilökunnan kesken: ”Yhteistyöllähän se toimii koko paikka.” (H3) USOM (2008, 3) pitää yhteisöön kuulumisen tunnetta olennaisena seikkana yksilön vaikuttamisen kannalta. Tätä tukee myös Särkelä-Kukon (2014, 35) näkemys osallisuuden toteutumisesta ja sen läheisestä yhteydestä siihen, että yksilö kokee kuuluvansa yhteisöön. Yksi haastateltavista puolestaan suunnitteli teemapäivän toisen kävijän kanssa, ja koki pystyneensä suunnittelemaan ja toteuttamaan tapahtuman vapaasti, vaikka ei itse päässytäkään paikalle. Vaikuttaminen Monimessissä oli yksi haastatteluissa esiin nousseista osallisuuden alaluokista, ja se ilmeni vahvasti yhteistyön ja -toiminnan korostamisena; haastatellut eivät halunneet omaksua johtajan asemaa.

Eräs haastateltava nosti esille tyytymättömyytensä opiskelijoiden suureen määrään Monimessissä. Tämä oli kuitenkin haastateltavan mukaan hänen oma mielipiteensä, eivätkä toiset haastateltavat tuoneet sitä esille missään vaiheessa haastatteluja. Myös opiskelijamäärään tyytymätön kävijä oli Monimessin toimintaan muilta osin tyytyväinen. Mielenkiintoisena mahdollisuutena jatkoa ajatellen olisi laajempi, anonymi kysely Monimessin kävijöille heidän suhtautumisestaan opiskelijoiden vierailuihin perhekahvilassa. Kyselyn toteuttaminen anonymisti kirjallisessa muodossa voisi rohkaista useampaa kävijää vastaamaan siihen.

8 POHDINTA

8.1 Johtopäätökset ja jatkotutkimusmahdollisuudet

Tutkimuksen perusteella voidaan nähdä, että Monimessi on vahvistanut maahanmuuttajaperheiden osallisuuden kokemuksia ja sitä kautta tukenut myös kävijöiden positiivista vaikutusta perheen kotoutumisprosessissa. Kotoutumista ovat tukeneet Monimessistä saadut uudet ihmissuhteet valtaväestön ja muiden maahanmuuttajien kautta sekä positiiviset vuorovaikutustilanteet. Monimessin toiminnassa pidettiin tärkeänä kävijöiden oman kielen ja kulttuurin huomioimista. Monimessin toiminnan kautta suomalainen kulttuuri ja perinteet ovat tulleet tutummaksi ja konkreettisemmaksi, koska kävijät ovat saaneet itse osallistua ja vaikuttaa toimintaan. On tärkeää, että jokaista asiakasta kohdellaan yhdenvertaisina ja tasa-arvoisesti sekä jokaista kannustetaan positiivisesti osallistumaan toimintaan. Tämä osaltaan rohkaisee luomaan uusia ihmissuhteita, mutta myös edesauttaa nopeampaa kotoutumista. Myös Mäkinen, Raatikainen, Rahikka ja Saarnio (2009,18–19) ovat viitanneet näiden tekijöiden olevan sosionomin eettisen- ja asiakastyön osaamista.

Haasteina kotoutumiselle ja kielen oppimiselle tulivat ilmi suomalaisten kulttuurilliset asenteet, joita maahanmuuttaja kokee suomalaisten pidättäytyvässä vuorovaikutuksessa. Suomen kielen oppimisen haasteena tutkimuksessa tuli esille se, että suomalaiset kääntävät kielen helposti vuorovaikutustilanteissa Englantiin. Kotoutumisprosessia haasteena voi olla myös negatiiviset asenteet maahanmuuttajia kohtaan. Maahanmuuttajien kanssa työskennellessä on tärkeää kuunnella itse asiakasta ja pyrkiä vaikuttamaan ja osallistumaan omalta osalta maahanmuuttajia koskeviin keskusteluihin yhteiskunnassa sekä pyrkiä edistämään suvaitsevaisuutta ja tasa-arvoa. Mäkinen ym. (2009,18–19) liittyvät tähän ajatukseen, että sosionomin kompetensseja ovat yhteiskunnallinen analyysitaito, yhteiskunnallinen osaaminen sekä yhteiskunnallinen vaikuttaminen.

Tutkimuksen tuloksien perusteella Monimessi on otollinen paikka edesauttaa maahanmuuttajan kotoutumista uuteen kotimaahan, koska perhekahvila on suunnattu erityisesti pienten lasten vanhemmille, jotka muuten olisivat kotona. Mitä johtopäätöksiä tulee, avoin ja suvaitsevainen ilmapiiri tukee maahanmuuttajataustaisten kokemusta osallisuudesta ja kuulluksi tulemisesta. Maahanmuuttajat kokivat tärkeänä asiana nähdyksi ja

kuulluksi tulemisen. Sosionomin osaamiseen kuuluu vahvistaa ja luoda kansallisuutta tukevaa yhteisöllisyyttä ja osallisuutta. (Mäkinen ym. 2009,18–19). Tämä tulee esille myös ensivaikutelman tärkeydessä siitä, kuinka maahanmuuttaja tulee kohdatuksi yhteisössä. Tämä vaikuttaa voimakkaasti maahanmuuttajan kiinnittymisessä uuteen yhteisöön ja yhteiskuntaan laajemmin.

Kehittämisen- ja jatkotutkimusmahdollisuuksia on monia. Jouduimme jättämään tutkimuksen ulkopuolelle Monimessin maahanmuuttajataustaiset kävijät, joilla ei ollut sujuvaa englannin kielen taitoa. Koska heillä ei ole yhteistä kieltä valtaväestön kanssa, olisi tärkeää saada heidän äänensä kuuluviin osallisuudesta ja kotoutumisen kokemuksista. Kiinnostavaa olisi myös tavoittaa satunnaisia tai Monimessissä käynnin lopettaneita kävijöitä ja kuulla heidän kokemuksiaan. Heidän näkemyksensä voisi mahdollisesti erota jonkin verran tämän tutkimuksen kohderyhmän kokemuksista. Koska maahanmuuttajia saapuu Suomeen koko ajan enemmän määrin ja yhteiskunnassa mietitään keinoja, miten maahanmuuttajaperheitä saisi kotoutumaan paremmin Suomeen. Olisi jatkokehittämistä ajatellen mielenkiintoista tutkia, kuinka Monimessin positiivisen toiminnan voisi hyödyntää. Toiminnasta voisi mahdollisesti ottaa vaikutteita ja käyttää tämän tapaista toimintaa myös muualla Suomessa.

Tavoitteemme toteutui siitä, että tuotimme tietoa kehittämisestä työn tilaajalle. Monimessi voi käyttää tutkimuksen tuloksia ja tietoa toiminnan jatkokehittämisessä. Tulosten perusteella Monimessissä voisi miettiä esimerkiksi anonymisti tehtyä kyselyä koskien opiskelijoiden määrää ja opiskelijoiden roolia toiminnassa. Monimessissä voisi myös kehittää tarkempaa kävijöiden tilastoinnin tekemistä. Monimessin toiminta tukee jyväsyläläisten maahanmuuttajien kotoutumista. Monikulttuurikeskus Gloria voi hyödyntää tuottamaamme tietoa esimerkiksi, jos toiminnalle haetaan hankerahoitusta.

8.2 Opinnäytetyön prosessin arviointia ja ammatillinen kasvu

Halusimme molemmat tehdä työn parityönä, koska koimme, että silloin opimme enemmän ja saamme ajatuksia sekä uutta näkökulmaa toisiltamme. Aluksi tutkimuksen aikaansaattaminen aiheen valinnalla vei aikaa. Aiheen ajankohtaisuus, maahanmuuttajien jatkuva lisääntyminen Suomessa ja merkityksellisyys yhteiskunnassa antoivat hyvin relevantit lähtökohdat opinnäytetyön tekemiseen maahanmuuttajiin liittyvästä aiheesta.

Kokonaisuutena ajatellen opinnäytetyöprosessin koko matka oli mielenkiintoinen ja antoisa, jota kuvaamme alla olevassa kuviossa (KUVIO 4). Työn ja fokus eivät aluksi olleet kovin selkeästi jäsenyneitä. Alkuvuodesta 2016 järjestetty tapaaminen opinnäytetyön tilaajan kanssa ja opintoihin liittyneestä seminaarista saatu palaute opinnäytetyön liian laajasta aihepiiristä auttoivat rajaamaan tutkittavan aiheen nykyiseen muotoonsa ja tukivat opinnäytetyön saamista alkuun myös kirjoittamisen kannalta. Tapaamisessa opinnäytetyön aiheeksi tarkentui Monimessi ja maahanmuuttajataustaisten kävijöiden osallisuuden kokemukset Monimessissä. Lisäksi puhuimme Monimessin toiminnan kehittämistä perhekahvilan kävijöiden näkökulmasta.

KUVIO 4. Opinnäytetyöprosessin toteutuminen

Aikataulullisesti opinnäytetyön tekeminen oli haasteellista, sillä yhdessä opinnäytteen kanssa tuli suorittaa niin harjoittelua kuin erilaisia kursseja. Opinnäytetyön tekemiseen tuli näin ollen väistämättä taukoja, jotta opintoihin kuuluvat tehtävät sai valmiiksi määräajassa. Näistä asioista johtuen suurin osa opinnäytetyön kirjoittamisesta tapahtui kesän 2016 aikana. Englanninkielisen haastatteluaineiston litterointi vei hyvin runsaasti aikaa. Näiden lisäksi haastetta toi yhteydenpitokatkokset haastateltaviin, sillä heihin ei ollut aina helppoa saada yhteyttä ja haastatteluajat saattoivat siirtyä monta kertaa. Kaiken tämän ohella haastattelut olisivat voineet olla rakenteeltaan hiukan erilaisia. Yhdellä haastatelluista oli mukanaan kaksi lasta, jotka aiheuttivat melua, ja kysymyksiä olisi voinut olla tutkimusta ajatellen mahdollisesti hieman suppeammin. Monet haastatteluihin alun perin liittyneistä ongelmakohdista muuttuivat helpommiksi haastattelujen edetessä. Vuorovaikeus haastatteluilanteissa toimi alusta lähtien hyvin, ja haastattelun lähtökohdat sekä ympäristö pyrittiin tekemään mahdollisimman miellyttäväksi haastateltavalle.

Opinnäytetyö on tuonut varmuutta maahanmuuttajien kohtaamiseen sekä selkiyttänyt ajatusta maahanmuuttajien parissa toimimisesta yhtenä mahdollisena työkenttänä. Haastattelujen toteuttaminen englanniksi sekä kansainvälisiin lähteisiin perehtyminen ovat tuoneet varmuutta englannin kielen käyttöön. Englannin kielen käyttäminen myös kehitti omaa kielitaitoa ja avasi omia ajatuksia vieraalla kielellä toimimiseen. Haastatteluprosessissa pohdittiin maahanmuuttajien omia kielellisiä valmiuksia ja haastattelukysymyksiä siten, että jokainen varmasti ymmärtäisi, mistä haastattelussa puhuttiin. Vieraalla kielellä toimiminen oli sekä antoisaa että kuormittavaa.

Opinnäytetyön tekeminen parityönä oli sekä antoisaa että ajoittain todella haastavaa, sillä omista työskentelytavoista oli pakko joustaa. Kompromissien ja molemmille sopivien työskentelytapojen löytäminen ei aina ollut helppoa. Haasteita toi myös molempien erilaiset aikataulut ja elämäntilanteet. Haasteita toi myös välimatka, jonka vuoksi tuli matkustusta ja työn kirjoittaminen tapahtui verkon välityksellä. Positiivisena asiana parityöskentelystä voidaan mainita opinnäytetyön pohdinta yhdessä sekä yleinen ajatustenvaihto opinnäytetyöhön liittyvistä asioista. Myös henkinen tuki työparin välillä oli tärkeää.

Koko opinnäytetyön prosessin aikana reflektoimme omaa tekemistämme ja pohdimme, millainen vaikutus tällä on ollut ammatilliseen kasvuamme. Koemme, että opinnäytetyön tekeminen on tukenut kaikin puolin ammatillista kasvuamme. Työn aikatauluttaminen

osoittautui meille välttämättömäksi, koska opinnäytetyön prosessi oli pitkä ja ilman hyvän aikataulun laatimista ja siinä pitäytymistä, olisi prosessi voinut käydä vielä vaikeammaksi. Opimme paljon joustavuutta, kun aina aikataulu ei hyvistä suunnitelmista huolimatta onnistunut, vaan elämä saattoi heittää ennalta-arvaamattomia asioita eteen. Tällöin nämä asiat kuuluivat huomioida, luoda uusi suunnitelma ja käytettävissä olevilla resursseilla mukautua tilanteeseen ja pyrkiä eteenpäin. Haasteet vahvistivat omia reflektointitaitoja esimerkiksi siinä, että oppi kuuntelemaan omaa itseään enemmän ja huomioimaan omat voimavarat. Omien voimavarojen huomioiminen myös työelämässä on hyvin tärkeää, sillä sosionomin saattaa olla helpompi kuunnella muita kuin muistaa huomioida myös itsensä. On kuitenkin tärkeää muistaa se, että asiakkaita on vaikeampi auttaa, mikäli työn ja vapaa-ajan tasapaino ei ole kunnossa.

Prosessin myötä myös ajanhallinta- ja tiedonhakutaitomme sekä tiedon kriittinen tarkastelu kehittyivät. Opinnäytetyön kautta myös meidän tutkimuksellinen työotteemme kehittyi siitä, mistä lähdimme liikkeelle opinnäytetyön tutkimussuunnitelmaa tehdessämme. Näiden lisäksi yhteistyötaitomme kehittyivät paljon niin yhteistyökumppanin kuin myös Glorian kävijöiden suuntaan. Tulevaa työelämää ajatellen koko opinnäytetyön prosessin voi nähdä matkana. Jokaisella haasteella ja erilaisilla kokemuksilla oli oma paikkansa ja ilman niitä oppimiskokemukset ja oma ammatillinen kasvu olisi ollut erilaista.

Opinnäytetyön avulla olemme kehittäneet ammatillista tietoaamme esimerkiksi osallisuudesta, monikulttuurisuuteen liittyvistä asioista sekä maahanmuuttajien kotoutumisesta. Asiakkaan oma osallisuus ja mukaanotto hänen asioihin nousevat yhä tärkeemmäksi ajatellen asiakkaan omaa toimijuutta. Työ vaati paljon itsenäistä työskentelyä, pitkäjänteisyyttä ja haasteiden sietokykyä, jossa mielestämme kehityimme koko ajan. Uskomme, että opinnäytetyön ajankohtainen sisältö palvelee meitä tulevassa työelämässä.

LÄHTEET

- Ahokas, Laura 2010. Promoting immigrants' democratic participation and integration. Concluding remarks. Barriers of integration. Viitattu 3.8.2016. <https://ec.europa.eu/migrant-integration/librarydoc/promoting-immigrants-democratic-participation-and-integration>
- Allardt, Erik 1976. Hyvinvoinnin ulottuvuuksia. Porvoo: WSOY.
- Alitolppa-Niitamo, Anne 2005. Maahanmuuttajataustaiset perheet ja hyvinvoinnin edellytykset. Teoksessa Anne Alitolppa-Niitamo, Ismo Söderling, Stina Fågel (toim.) Olemme muuttaneet. Näkökulmia maahanmuuttoon, perheiden kotoutumiseen ja ammatillisen työn käytäntöihin. Helsinki: Väestöliitto, 37–52.
- Alitolppa-Niitamo, Anne & Säävälä, Minna 2013. Johdattelua kirjan teemoihin. Teoksessa Anne Alitolppa-Niitamo, Stina Fågel & Minna Säävälä (toim.) Olemme muuttaneet – ja kotoudumme. Maahan muuttaneen kohtaaminen ammatillisessa työssä. Helsinki: Väestöliitto, 5–12.
- Alitolppa-Niitamo, Anne & Söderling, Ismo 2005. Johdanto. Teoksessa Anne Alitolppa-Niitamo, Ismo Söderling, Stina Fågel (toim.) Olemme muuttaneet. Näkökulmia maahanmuuttoon, perheiden kotoutumiseen ja ammatillisen työn käytäntöihin. Helsinki: Väestöliitto, 7–12.
- Diakonia-ammattikorkeakoulu 2010. Kohti tutkivaa ammattikäytäntöä. Opas Diakonia-ammattikorkeakoulun opinnäytetöitä varten. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu. Viitattu 27.8.2016. <http://www.diak.fi/opiskelu/opinnaytetyo/Documents/Kohti%20tutkivaa%20ammat-tik%C3%A4yt%C3%A4n%C3%B6%C3%A4.pdf>
- Harju, Aaro 2005. Kansalaisyhteiskunta vapaaehtoistoiminnan innoittajana. Teoksessa Marianne Nylund & Anne Birgitta Yeung (toim.) Vapaaehtoistoiminta. Anti, arvot ja osallisuus. Jyväskylä: Vastapaino, 68.
- Harju, Sanni 2015. Yksinasuvien työttömien köyhyys. Kertomuksia osallisuudesta ja osattomuudesta. Tampereen yliopisto. Yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikkö. Sosiaalityön Pro gradu -työ. Viitattu 1.8.2016. <https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/97255/GRADU-1433248099.pdf?sequence=1>

- Hautaniemi, Petri 2001. Teoksessa Annika Forsander, Elina Ekholm, Petri Hautaniemi. Monietnisyys yhteiskunta ja työ. Helsinki: Palmenia-kustannus, 12–30.
- Helminen, Marja-Liisa & Keski-Petäjä, Miina. Miksi turvapaikanhakijat eivät näy vielä väestötilastoissa? Viitattu 7.6.2016. <http://tietotrendit.stat.fi/mag/article/152/>
- Hepola, Annamari 2005. Kulttuuriin kasvattaminen- Monikulttuuristen perheiden valintoja lasten kasvatuksessa. Jyväskylän yliopisto. Varhaiskasvatuksen laitos. Pro gradu-työ. Viitattu 8.8.2016. https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/18196/URN_NBN_fi_jyu-2005262.pdf?sequence=1
- Hirsjärvi, Sirkka; Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2009. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.
- Häkkinen, Tiina; Juurakko, Anu & Bolander, Marja-Leena 2007. Mannerheimin Lastensuojeluliiton Keski-Suomen piiri. Kohtaamisia Perhetalossa. Lapsi- ja perheteroimintakansio.
- Ikäläinen, Sinikka & Martiskainen, Teemu & Törrönen, Maritta 2003. Mangopuun juurelta kuusen katveeseen- asiakkaana maahanmuuttajaperhe. Vantaa: Dark Oy.
- Kananen, Jorma 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Jyväskylä: Suomen yliopistopaino Oy.
- Kylmä, Jari & Juvakka Taru 2007. Laadullinen terveystutkimus. Helsinki: Edita
- Juurakko, Anu 2016. Ohjaaja, Monikulttuurikeskus Gloria. Jyväskylä. Sähköpostiviesti 20.6. Vastaanottaja Tuula Tammi. Tuloste tekijän hallussa.
- Juurakko, Anu 2015. Ohjaaja. Monikulttuurikeskus Gloria. Jyväskylä. Henkilökohtainen tiedonanto 21.10.
- Juurakko, Anu 2015. Ohjaaja. Monikulttuurikeskus Gloria. Jyväskylä. Henkilökohtainen tiedonanto 14.10.
- Juurakko, Anu 2015. Ohjaaja. Monikulttuurikeskus Gloria. Jyväskylä. Henkilökohtainen tiedonanto 12.10.
- Juurakko, Anu & Kainulainen Pirjo 2008. Jyväskylän seudun Perhe -hankkeen loppuraportti. Artikkelissa Monikulttuurinen perhekahvila Monimessi. Kempainen, Jaana (toim.) Viitattu 15.6.2016. http://jyvaskylanseutu.fi/instance/prime_product_julkaisu/jyvaskyla/embeds/jyvaskylanseutustructure/27005_perhehanke_sahkoinen_mike.pdf

- Jelli-Järjestötietopalvelu i.a. Osallisuussanasto. Viitattu 14.7.2016.
<http://www.jelli.fi/osallisuus/osallisuusaineistoa/osallisuus-sanasto/>
- Laki kotoutumisen edistämisestä 2010/ 1386, 30.12.2010. Viitattu 7.6.2016.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101386>
- Larja, Liisa & Sutela, Hanna 2015. Yli puolet Suomen ulkomaalaistaustaisista muuttanut maahan perhesyistä. Viitattu 3.8.2016. https://www.stat.fi/tup/maahanmuutto/art_2015-10-15_001.html
- Latomaa, Sirkku; Pöyhönen, Sari; Suni, Minna & Tarnanen Marja 2013. Kielikysymykset muuttoliikkeessä. Teoksessa Tuomas Martikainen, Pasi Saukkonen, Minna Säävälä (toim.) Muuttajat. Kansainvälinen muuttoliike ja suomalainen yhteiskunta. Helsinki: Gaudeamus Oy, 163–183.
- Mattila-Aalto Minna 2009. Kuntoutusosallisuuden diagnoosi. Tutkimus entisten rappiokäyttäjien kuntoutumisen muodoista, mekanismeista ja mahdollisuuksista. Helsingin yliopisto. Valtiotieteellinen tiedekunta. Väitöskirja. Viitattu 28.7.2016. http://www.kuntoutussaatio.fi/files/159/Kuntoutusosallisuuden_diagnoosi.pdf
- Martikainen, Tuomas & Saari, Matti & Korkiasaari, Jouni 2013. Kansainväliset muuttoliikkeet ja Suomi. Teoksessa Tuomas Martikainen, Pasi Saukkonen, Minna Säävälä. (toim.) Muuttajat. Kansainvälinen muuttoliike ja suomalainen yhteiskunta. Helsinki: Gaudeamus Oy, 23–54.
- Martikainen, Tuomas & Tiilikainen, Marja (toim) 2007. Maahanmuuttajanaiset: kotoutuminen, perhe ja työ. Väestöliitto. Vammalan kirjapaino Oy: Helsinki. Viitattu 7.6.2016. http://vaestoliitto-fi-bin.directo.fi/@Bin/24217769ba9a9716d4f20de074905fe8/1465296906/application/pdf/386433/Maahanmuuttajanaiset_e.pdf
- Meriluoto, Taina & Marila-Penttinen, Leena 2015. Osallisuus tuottaa osallistumista vai toisin päin? Teoksessa Essi Lehtinen (toim.) Osallisuus. Ensi- ja turvakotien liiton käsikirja 2. Osallisuuden ja kokemusasiantuntijuuden käsikirja. Ensi- ja turvakotien liitto. Viitattu 5.8.2016. <http://www.maaseutupoliikka.fi/files/3831/Osallisuus-kasikirja.pdf>
- Miettinen, Anneli & Salo, Juhani i.a. Väestöliitto. Maahanmuuttajien määrä. Viitattu 7.6.2016. [.http://www.vaestoliitto.fi/tieto_ja_tutkimus/vaestontutkimuslaitos/tilastoja/maahanmuuttajat/maahanmuuttajien-maara/](http://www.vaestoliitto.fi/tieto_ja_tutkimus/vaestontutkimuslaitos/tilastoja/maahanmuuttajat/maahanmuuttajien-maara/)

- Ministry of Education, New Zealand 2008. Building Conceptual Understandings in the Social Sciences. Belonging and Participating in Society. Viitattu 5.8.2016. http://ssol.tki.org.nz/Social-studies-years-1-10/Teaching-and-learning/effective_teaching_in_social_studies/Social-inquiry/belonging_and_participating_in_society
- Monikulttuurikeskus Glorian perehdytyskansio 2015. Monikulttuurikeskus Gloria. Painettu.
- Mäkinen, Päivi & Raatikainen, Eija & Rahikka, Anne & Saarnio, Tuula 2009. Ammatina sosionomi. Helsinki: Wsoypro Oy.
- Nikander, Pirjo 2010. Laadullisten aineistojen litterointi, kääntäminen ja validiteetti. Teoksessa Johanna Ruusuvaara, Pirjo Nikander, Matti Hyvärinen (toim.) Haastattelun analyysi. Tampere: Vastapaino, 432–445.
- Nussbaum Martha 2000. Women and Human Development. The Capability Approach. Cambridge: Cambridge University Press. Viitattu 3.8.2016. https://genderbudgeting.files.wordpress.com/2012/12/nussbaum_women_capabilityapproach2000.pdf
- Pietilä, Irja 2013. Uuteen kulttuuriin sopeutuminen oppimisprosessina. Teoksessa Vesa Korhonen & Sauli Puukari (toim.) Monikulttuurinen ohjaus- ja neuvontatyö. Jyväskylä: PS-kustannus, 48–56.
- Rahikka-Räsänen, Niina & Ryyänen, Sanna 2014. Osallistuminen ja osallisuus lähidemokratiassa. Suomen Setlementtiliitto ry:n Uusi paikallisuus -hankkeen kehitysprojekti osallistumisen ja osallisuuden mahdollisuuksien lisäämiseksi lähidemokratiassa. Viitattu 5.7.2016. https://setlementti-fi-bin.directo.fi/@Bin/5d6d79d49d17813ec22a73cbafdf8954/1470682826/application/pdf/516745/Rahikka_Ryynanen2014.%20Osallistuminen%20ja%20osallisuus%20-%20C3%A4hidemokratiassa%20-tutkimusraportti.pdf
- Rawal, Nabin 2008. Social Inclusion and Exclusion. Dhaulagiri Journal of Sociology and Anthropology vol. 2. Tribhuvan University. Viitattu 3.8.2016. <http://www.nepjol.info/index.php/DSAJ/article/view/1362>
- Räty, Minttu 2002. Maahanmuuttaja asiakkaana. Helsinki: Tammi.
- Saukkonen, Pasi 2016. Tieto & Trendi 2/2016. Monikulttuurisuuden tilastointi kaippa uudistamista 51–56.
- Saukkonen, Pasi 2013. Erilaisuuksien Suomi. Helsinki: Gaudeamus Oy.

- Schubert, Carla 2013. Kotoutumisen psykologiaa. Teoksessa Anne Alitolppa-Niitamo, Stina Fågel & Minna Säävälä (toim.) Olemme muuttaneet -ja kotoudumme. Maahan muuttaneen kohtaaminen ammatillisessa työssä. Helsinki: Väestöliitto, 64–69.
- Sen, Armantya 2000. Social Exclusion: Concept, Application and Scrutiny. Social Development Paper No. 1., 1. Asian Development Bank.
- Sen, Armantya 1999. Development as freedom. Oxford: Oxford University Press.
- Seppälä, Arja 2015. Johtaja. Monikulttuurikeskus Gloria. Jyväskylä. Henkilökohtainen tiedonanto 19.10.
- Seppälä, Arja 2015. Johtaja. Monikulttuurikeskus Gloria. Jyväskylä. Henkilökohtainen tiedonanto 12.10.
- Suokonautio, Jaana 2008. Työ- ja elinkeinoministeriö. Palapelin palikat paikoilleen. Maahanmuuttajien kokemuksia kotoutumiskoulutuksesta ja ehdotuksia sen kehittämiseksi. Viitattu 3.8.2016. http://peda.net/img/portal/1886586/12_palapelinpalat_paikoilleen_maahanmuuttajien_kokemuksia_kuntoutumiskoulutuksesta_ja_ehdotuksia_sen_kehittamiseksi.pdf?cs=1278332361
- Särkelä-Kukko, Mona 2014. Osallisuuden eriarvoisuus ja eriarvoistuminen. Mistä puhumme, kun puhumme osallisuudesta? Teoksessa Arja Jämsen ja Anne Pyykkönen (toim.) Osallisuuden jäljillä. Saarijärvi: Pohjois-Karjan Sosiaaliturvayhdistys ry, 34–40.
- Säävälä, Minna 2013. Maahanmuutto perheilmionä. Teoksessa Tuomas Martikainen, Pasi Saukkonen, Minna Säävälä. Muuttajat. Kansainvälinen muuttoliike ja suomalainen yhteiskunta. Helsinki: Gaudeamus Oy, 101–122.
- Söderling, Ismo 2013. Maahanmuutto ja suomalaisten asenteet. Teoksessa Anne Alitolppa-Niitamo, Stina Fågel & Minna Säävälä (toim.) Olemme muuttaneet – ja kotoudumme. Maahan muuttaneen kohtaaminen ammatillisessa työssä. Helsinki: Väestöliitto, 15–31.
- Tilastokeskus 2016a. Ulkomiden kansalaiset. Viitattu 12.8.2016. http://tilastokeskus.fi/tup/suoluk/suoluk_vaesto.html#ulkomaidenkansalaiset
- Tilastokeskus 2016b. Väestö. Viitattu 7.6.2016. http://tilastokeskus.fi/tup/suoluk/suoluk_vaesto.html
- Tilastokeskus 2016c. Äidinkielenään kotimaisia kieliä puhuvien määrä väheni toisena vuotena peräkkäin. Viitattu 7.6.2016.

http://www.stat.fi/til/vaerak/2015/vaerak_2015_2016-04-01_tie_001_fi.html

Tilastokeskus 2016d. Ulkomailla syntyneet. Viitattu 7.6.2016

<https://www.stat.fi/tup/maahanmuutto/index.html/maahanmuuttajat-vaestossa/ulkomailla-syntyneet>

Tilastokeskus 2015. Vieraskielisten kuntalaisten osuus ja määrä suhteessa Keski-Suomen kuntien väkilukuun 31.12. Sähköpostiviesti 22.8. Vastaanottaja Maria Simonen. Tuloste tekijän hallussa.

Tilastokeskus 2014. Perheet puolisoitten/vanhempien syntymämaan mukaan. Viitattu 8.8.2016. http://www.stat.fi/til/perh/2014/02/perh_2014_02_2015-11-27_tau_004_fi.html

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä: Tammi.

Työ- ja elinkeinoministeriö 2012. Valtion kotouttamisohjelma. Hallituksen painopisteet 2012-2015. Viitattu 1.7.2016. http://www.kotouttaminen.fi/files/34181/TEMjul_27_2012_web.pdf

Työ- ja elinkeinoministeriö i.a. Kotoutumisen kaksisuuntaisuus. Viitattu 29.7.2016. http://www.kotouttaminen.fi/kotouttaminen/kotouttaminen/kotouttamistyon_tauustaa/kotouttamistyon_periaatteet/kotoutumisen_kaksisuuntaisuus

LIITE 1: Teemahaastattelun runko

Taustatiedot	Background information
Teema 1 Monimessi	Theme 1 Monimessi
ensivaikutelma	impression
Teema 2 Monikulttuurisuus	Theme 2 Multicultural
oma kulttuuri	own culture
muut kulttuuri	another culture
Suomen kulttuuri	Finnish culture
Teema 3 Osallisuus	Theme 3 Participation
Monimessin ohjelma	Programs and activity of Monimessi
vaikuttaminen	Impact
Yhteisöllisyys	Sense of community
Ilmapiiri	Atmosphere
Vaikuttaminen Suomeen	Children participation
	Sense of community of Finland (society)
Teema 4 Kotoutuminen	
Suomen kieli	THEME 4 Social integration
Ihmissuhteet	
lapsen suhteet	Finnish language
	Relationship
	Child social intergration